

UNIVERSUL LITERAR

Peisaj de LEON VIORESCU

In acest număr: CEZAR PETRESCU, D. NANU, A. COTRUȘ, GH. CARDAȘ, G. MARINESCU, RADU GYR, N. MILCU, C. I. ȘICLOVANU, PAUL I. PAPADU POL, ANTON HOLBAN, DON JOSE, BRILLAT-SAVARIN, G. BREAZUL, B. CECROPIDE, I. FLOROIU, PERPESSICIUS, N. N. TORITZA. Desene și vignete de I. Teodorescu-Sion, Șt. Dumitrescu, N. N. Tonitza și S. Maur.

Arhipăstorii

amioulul Gala Galaction

Iată am necaz pe păstori...
Omul va pieri în neleguire,
dar sângele îl voi cere păstorului...

Rătăcitoare-s oile mele pe
toate colinele....

Vai vouă păstorilor că n'ați
întărit pe cei slabi, n'ați vin-
decat pe bolnavi, n'ați întors
pe cei rătăciți!

(Ezechiel 34, 1—10)

Taverna este scundă, lumina mohorâtă,
Figura omenească de bestie urâtă.
In jurul unei mese jucând pe cărți soioase,
Beau ultima monedă a clipei norocoase
Trei lucrători, ce ziua au tot scobit în stânci,
Prin hrube de lignituri târându-se pe brânci.

De-afară'n vânt și'n zloată, se uită în tavernă
Pe ferăstruia scundă de fiare zăbrelită
Nevestele lor triste... Li-i fața vestejită
Și ochii stinși de veghe... Acasă au pe pernă
Trei cuiburi, sub o cergă de plapomă murdară,
— Bieți copilași ce tremur' cu-o față fiartă'n ceară!
Li-i lacrima 'nghețată, genuchii sub bărbie
Și pumnii strânși. In casă-t un frig ce te sfășie.
Au adormit alături cu toții așteptând.
Și văd în vis pe masă mâncăruri fumegând.

La Episcop e însă o masă-adevărată:
Servește-o durdulie subretă înfocată
Un vin ca undelelemnul vârtos, chihlimbariu,
In urma cărui toarnă un altul, ruginiu.
Cu ochii l'amândouă privind duios, pieziș.
Arhimandritul par'că se uită-acum cruciș...
Evlavia-i atâta de mare 'n sfânta-i pace,
Că până și cu ochii el semnul crucii face!
E cina cea de taină? O nu! căctnu e pal
Amfitrionul! Pare mai mult Sardanapal
Iar oaspeții, de-arându-l, sunt toți așa ciudați,
Au aerul de-o haită de lupi înfometăți.

Și-am înțeles atunci și scena din tavernă,
Și copilașii palizi ce tremurau pe pernă.—
Știu cine-s vinovații de risipita turmă...

Oh! Cum o să le-o ceară Stăpânul mai pe urmă

DIMITRIE NANU

PEISAGIU MŪT

Un biet salcâm o mână de schelet spre cer îndoaie
Și soarele, sgârcit, și-ascunde aurul sub nori;
Doar cerul milostiv, acum ca și de-atâtea ori,
A miluit pământul cu-un coșoc de oae.

De marginea pământului s'a înșepenit
Cu chingi de plumb, vâzduhul preschimbat în sloiu
Și parcă toate nopțile au poposit la noi —
Sub promoroacă, firea'a 'ncremenit.

S'ascunde zarea'n negură... na'i să știi unde-a rămas
Pe câmpul alb ne'ncăpător sub bolta nouă.
Nu-i nimeni să despartă nesfârșirea'n două
Și'n adâncimea hăului nu-t nici un glas.

Înșepenit-au ciorile pe stîrvuri de copaci, ca moarte;
Nici norii nu se risipesc pe căile'ngropate.
E slobod numai vântul, ce se sbate.
In brațele de uriaș ale-unei mori departe.

C. I. ȘICLOVANU

Chiot în toamnă¹⁾

O-he! toamnă nouă cu sclipăt,
primește-mă 'n tine cu chiot și țipăt!

In cinstea mea, strugurii crapă-ți! Revin,
In bobi, bucuria să'ncline cu vin!

O-he! Azi cu cea mai tăioasă custură
in vinele mâinilor fac creștătură...

Iar tu, Toamnă, scoate din vi, de pe
tot sângele boabelor, stoarce-l din
[dâmburi
[sâmburi

și sângele — acesta cu viață de coarnă,
in vinele mele deschise mi-l toarnă!

Tot sângele toamnei să-mi curgă în carne,
un sânge cu-aromă de vin de poverne!

Și 'nprejmuie-mi fruntea vâjnoasă, cu
că sângele meu va fi sânge de aur!..

...Așa să se 'ntâmples! Ce-i sânge-omenesc
cu sânge de viță din trup să-l gonesc.

O-he! Jur că'n mine voi duce din plin
podgoria 'ntreagă cu chiot și vin!

Voi duce și linul cu mustul de miere,
pe Tine te-o duce închisă'n artere.

O-he! voi fi vie: trup, suflet și gând,
cu sângele toamnei în mine-alergând!

O-he! fete albe cu sorțul sumes
cu chiot primească-mă azi spre cules.

Culeagă-mi-or rodul: în roade-oi fi eu —
și umple's-or coșuri cu mine, din greu.

O-he! voi fi must, — nu veninul cucuții—
Hei! stoarcă-mă'n teascuri și fiarbă-mă'n
[butli!

Azi eu voi fi toamna! să facă orice
din mine — mă dăru! — al lor sânt —
O hă!

RADU GYR

1) Din volumul „Întoarcerea feciorului
risipitor“, ce va apare în curând.

DESLEGARE

Mi-am strâns grădina'n zid înalt, avar,
Și mi-am făcut cu tina legământ:
Cu plânsul meu să o frământ. Visam
Să leg cu-o floare cerul de pământ.

Deschis-am poarta grea, — și mi-am croit
Potecă prin nămeșii de lumină...
Atâta lună se vărsa de sus,
Că florile pluteau parcă'n grădină.

Dar, deslegat de lanțul colbului,
Eu insum! — Dumnezeu grădinii mele —
Azi noapte-am stors uleiul tot, din flori,
Și l'am turnat pe cer să ardă'n stele...

N. MILCU

Vizita înaltelor personajii

— Fragment din romanul «Intunecare» —

de CEZAR PETRESCU

În vremea aceasta, înaltele personajii treceau dela pat la pat, în sălile cu răniți. Era o vizită de trei ori anunțată și amânată. Două zile spitalul fusese spălat, măturat, feuit, desinfectat, pavoazat. La intrare, deasupra porții boltite, crengi verzi încrucișate și drapele aliate, urau buu sosit înaltelor personajii.

Bolnavii mutați, categorisiți din nou, îmbrăcați în cămăși curate, săpuniți și periați, așteptau în paturile alinate cu emoție molipsită dela tot personalul agitat. Ciudat: pentru moment uitaseră rănilile, brațele și picioarele amputate, ochii orbi și durerile crunte — chiar cei în delir se opriseră și simțeau cu toții grandioarea evenimentului și orgolul, că fac parte dintr'un spital onorat cu o atât de însemnată atenție.

Misiunea era numeroasă. Un general obez, stacojiu ca un rac fiert, cu părul și mustățile albe, gemând în tunica prea strâmtă, cu ochii convulsionați ca de spaima unei apropiate explozii. Fiecare pas era însoțit de un complex de scârțâituri. Scârțiau ghetele de piele de bison, scârțiau jambierele roșii care gătuiau pe pulpă pantalonii cu lampaz, scârțiau curelele încrucișate pe piept și pe mijloc: în întregime mirosea a piele și scârția ca un geamandan nou. Alt general scund și grozav de spătos, în uniformă cu buzunări numeroase și enorme încât ar fi putut cuprinde toată arhiva marelui stat major, părea, nu s'ar fi putut spună de ce, foarte încântat de tot ce vedea. Rămânea în urma tuturilor, ridicând sprincenile îmbinate și imense cât o pereche de mustăți, să adaoge după inima sa milostivă, cuvinte de îmbărbătare bolnavilor:

— La Mărășești? Bravo! Amândoi ochii?. Regretabil, dar nu e nimic... Bravo! La Poiana Mărului ai zis? Interesant... Se poate trăi foarte bine și numai cu o mână... Bravo, îmi placii băiatule!.. Îți spun că-mi placii.

Strângea mâinele câte nu erau ciunge, deosevlea păturile să vadă resturile picioarelor, sfârșite în bonturi de bandagii. Bolnavii cercau să se ridice pe o coastă, înălțau gâturile slabe, îngăimau începuturi de vorbe.

— Stai liniștit!.. Bravo! Țara! Minunat!..

Se aflau încă două doamne și o fată blondă, în haină albastră de culoarea vioarei, înaltă și fragilă, cu umerii slabi și frugiști, cu părul imaterial ca un abur. Toată silința și-o adunase să-și rețină lacrimile. Împărțea timidă câte o floare din mănunchiul răsfirat pe braț și țigări dintr'un coș purtat respectuos de un infirmier. Nu știa cu ce cuvinte să-și însoțească darul; cu obrazii învăpăiați de emoție, puneau floarea repede, ca după o faptă rușinoasă. Dar ochii bolnavilor o urinau recunoscători: simțeau că într'adevăr aceasta suferă pentru suferința lor.

Una din doamne, înaltă și pieptoasă ca un jandarm călare, într'o manta de uitate cafeenie, cu mustăți sure, privea paturile printr'un lorgnon ținut în mână cu numeroase inele și brățări, plecându-se pe jumătate ca înaintea unor vitrine cu obiecte curioase, adresându-se răniților cu interjecții franceze împetritând frazele românești:

— *Quoi?* Țara n'are să vă uite nici odată *que je te dis!* Au să ne sosească peste câteva zile un transport de aparate ortopedice perfecționate... *Voilà!* Creație engleză; are să fie o plăcere să uzați de ele... Lasă capul jos tinere, pe pernă.

Quoi? O să facem școli și pentru orbi... Puțină răbdare. *Et puis! Et puis!*... Te doare?... Curaj! *Eh oui! Je comprends bien!* Curaj. Are să treacă. *Allons!* Toate au să treacă, *grâce au ciel.* De ce să gemi? *Quoi?* Să aduci mulțumită lui Dumnezeu că te-a ales să suferi martiriul pentru scumpa noastră țară... Ah! *il ne faut pas să plângă. Allez!* Dacă se sfârșește războiul? *Ah! Grand Dieu, non!* Întâi să-i învingem, să suferă și ei, să suferă teribil, *ce que j'en dis!*...

Din când în când se întorcea spre un domn civil, cu bărbia și ochelari cu șnur, cu picioarele moi și nesigure, adus de spinare în redingotă neagră, cu ninsoare de mătreață pe umeri, un personajiu important între toate, care a rostit o scurtă și simțită cuvântare când a descins din automobil și a împărțit cu degete germanoase, decorații.

CEZAR PETRESCU

— *Mon ami,* sânt splendori de curaj și abnegare. *Parbleu!*

— *Parbleu!* confirmă personajiu important între toate, zâmbind ca un om căre-și asumă cu modestie jumătate numai din secretul acestui curaj și acestei abnegații.

Colonelul medic, șef al spitalului, gros cât un ipopotam și fin ca o insectă, amenință să fie atins de strabism din piciina sforțărilor cu care încearcă să privească în același timp la personajiu foarte important între toate la doamna cu lorgnon și la cei doi generali. Își iubeste bolnavii și spitalul, își spune că e inutilă această odioasă comedie: vizitarea unui spital ca un muzeu de mizerie și distribuția de consolări clișeu; dar nu-și poate înfrânge precipitatea mai tare ca el, să prevină fiecare întrebare, să suradă când surade personajiu important între toate și să dea din cap a confirmare, când generalul scund și grozav de spătos, încurajează un amputat de amândouă picioarele, cu obrazii scobiți de suferință, cu buzele uscate și albe, și cu ochii de păcură în fundul orbitelor:

— Bravo! La Oituz? Nu e nimic... Se poate trăi foarte bine și fără picioare... Țara, băiatule!

În urmă, alți medici în șorțuri albe și doamne de caritate și infirmiere purtând coșurile de țigări și infirmieri cu condici, cu flori și cu pachete de șocolată. Convoitul înaintează doi pași, se oprește, bolnavul face eforturi să se ridice într'un

cot și încearcă printru schimonoselile de durere să suradă, rușinat că se află culcat înaintea unor atât de înalte persoane.

Iar cei pe unde convoiul a trecut, își caută cu degetele câte le-au mai rămas, pe marginea păturei, cele câteva țigări, pachetul de șocolată și floarea lăsată de fata subțire și bălană, cu ochii umezi și cu buza de jos tremurând. Ea singură presmăta că acestor dureri altă alinare li se cuvine, decât exclamațiile doamnei cu lorgnon și îmbărbătările generalului scund: „Nu face nimic... La Oituz? Ei, bravo!”

Camera lui Radu Comșa și Vasile Mogrea, s'a umplut, abia putând să prmească atât de numeroși oaspeți. Radu Comșa își mușcă buzele, întins cu fața în sus, cu ochii orbi sub bandagiul negru; tovarășul lui motolește marginea păturei între degete.

Colonelul medic șoptește ceva personajiu important între toate, Comșa aude numai numele lui Alexandru Vardaru.

Personajiu înaintează, ridică mâna tremurătoare, cu vinele ca sforile: „Patrie... niciodată... recunoștința țării... Am să-l felicit pe Vardaru!”

— *Comment?* îl privește doamna cu lorgnon ca într'un panopticon unde se vede agonia lui Osman-Pașa. Trei răni și vindecate? *C'est prodigieux! Mais quoi!* am spus în totdeauna că Vardaru... *ce n'est déjà pas și mal.*

— Bravo! Ochii? Se poate trăi foarte bine și fără ochi... Vindecate? Chiar astăzi, scoate-ți pansamentul? Cu atât mai bine! Curaj... Ești așa dar logodnicul domnișoarei Vardaru? Ei bravo!

Generalul scund și spătos îi scutură neașteptat mâna, încât patul s'a mișcat pe ciment și în ochii lui, Comșa au trecut fulgere negre.

Se întoarce la celălalt pat.

— Și dumneata?

Dar ochii lui Vasile Mogrea, l-au pironit îndrăzneț și drept, încât s'a c'it în ei ca și cum ar fi fost scris cu litere de o palină, gândul batjocoritor: „Ce, și eu? Bravo? — nu? Se poate trăi foarte bine?...”

Generalul s'a oprit, s'a privit deasupra nasului unde se îmbinau sprincenile goase, de teamă parcă să nu se fi desprins ca o pereche de sprincene postice, și ducând amândouă mâinile la spate, privi indiferent, ne pereți.

— Sublocotenentul Mogrea, lămurește colonelul-medic ca întotdeauna mândru de bolnavii lui. Rezervist. Profesor. Un adevărat brav. Citat în ordn de zi pe corp de armată... Singur cu mitraliera... menținut poziția...

Ochii sublocotenentului Mogrea se încrucișează cu ochii colonelului într'o mustură: „De ce, aceasta? Ce importă?”

Dar personajiu important între toate și-a șters cu o mână mătreața de pe umeri și s'a plecat, peste pat, rostiind: „Patrie... niciodată... recunoștința țării... pregătim viitorul!”

— Pregătim? Cine „pregătim”? Eu și dumneata? sunară sec vorbele sublocotenentului Mogrea, care părea că a descooperit ceva foarte curios în tavan, după atenția ochilor fixați acolo.

În tăcere a scârțâit numai pielăria generalului, ca un geamandan strâns în curele, înainte de a-l coborî la trăsura. Personajiu important între toate, și-a retras mâna ca la o atingere de reptilă, își șterge mătreața și zâmbeste cu milă complice, către doamna cu mustăți sure și lorgnon, clătinaud din cap.

Sentimentul idilic

În opera lui Delavrancea

— Hm! făcu personajul important.
— Hm! făcu doamna cu mustăți sure.
— Hm! făcu generalul scurt și spătos.
— Hm! făcu celălalt general, amenințat de apoplexie, care nu rostise nimic până acum.

Dar în ochii fetei cu haina albastră, trece întâi a dată un încercut de surâs trist, iar colonelul-medic îl privește cu îndignare îngăduitoare, ca pe-un copil care s'a purtat necuviincios la masă.

Personajul important își șterge bărbia cu batista și se îndreaptă demn spre ușă, urmat de întreg convoiul. Copila înaltă, în haină albastră a rămas să rună cele din urmă flori pe natul bo'nivilor.

— Acestea nu supără... Nu e așa? îndrăznește să întrebe, cu glas care aminteste ecoul clavierului după ce cântecul a încetat.

— De ce să supere, domnișoară?... Pe acestea le năstrăm aici... pentru totdeauna! arătă cartea, în care va strivi florile, când vor începe să se vestejească.

Copila mulțamește cu obraji învâpăiați. A observat că rănitul citește ce-ași car e, pe care o citește și dânsa acasă... Este acolo un capitol... Par ar roși mai tare, să spună ce cântol există acolo...

Când s'a închis usa după toți, tovarășul lui Comșa s'a ridicat pe marginea rătăului: își sburlește părul în semn de independență și protest.

— Comșa!

— Da...

— (imitând glasuile de ad'neauri)... Patrie... recunoștință... Am să-l felicit pe Vardaru. *Comemnt?* Trei răni și vîndecat?... *C'est prodigeux!*... Am sous n'ot-deona că Vardaru... *Ouai?* (schimbând vocea). Ai crede că acest domn Vardaru e rănit și el de două luni n'a văzut lumina, cum n'ai văzut-o tu de două luni... Comșa?

— Da...

— Știi ce fac eu cu asemenea personaje care vizitează spitalele ca grajdurile de curse?

— Nu știu ce faci cu asemenea personaje...

Omul cu părul sburlit ca sărmele de frecat narchetul, spuse atunci ce-ar face el cu asemenea personaje, dar tiparul nu va putea nici odată să reproducă textual.

CEZAR PETRESCU

Coperta noastră

De vre-o doi ani de zile se vorbește stăruiitor, în cercurile amatorilor serioși, de falsagiul lui Leon Viorescu.

Totuși, pictorul acesta este, pentru „publicul mare“, atras de reclamă și tobe, aproape un necunoscut.

E un merit.

Falsagiul lui Leon Viorescu izvorăște din adâncuri sufletești, pe cari majoritatea publicului nu le poate lămurii.

Artă lui Viorescu nu tinde spre delectare.

Ea e pruncul pasiunii și se adresează numal temperamentelor de rasă.

Tablourile lui Viorescu te cuceresc, și te obsedează, ca priveliștea unui câmp de cicoare sau ca parfumul blând de levănțică.

E în ele o reculegere gravă, un șerpuit discret, de doină, o limpezime de cristaluri bătrâne, — o mireazmă patriarhală de podgorii.

Și o naivitate, care te surprinde, ca o frază isteasă din Letopieșii.

Vigurosul orator care s'a stins în timpul războiului, al cărui avânt în vo bire, atingînd culmea a cecease înseamnă acțiune oratorică, ne-a lezănăt adolescența, răspândia din înfățișarea lui un flu'd minuat de nevinovăție care se revarsă și din cele mai reușite opere ale sale.

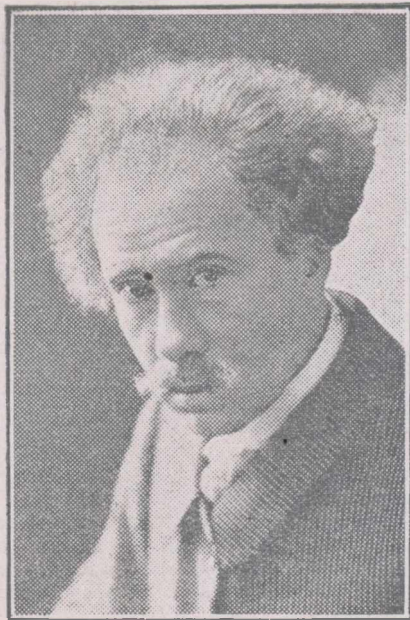
Când vorbea, părea că e interpretul unui glas ce venia din adâncurile necunoscute ale lumii, atata nșurintă verbală se desfășura din vorba-i înaripată.

Era un uriaș dar și un copil sbărlit care te cucerea.

În literatura noastră novelistică mai ales și în cea teatrală a dat unele din perlele idilice ale verbului românesc. El e precursorul noveliștilor idilici de mai târziu: Brătescu Voinești, Popovici Bănățeanul și Emil Gârleanu.

Sentimentul idilic naște din înfățișarea sufletelor primitive, nevinovate și nebătute de formele echivoce ale societății.

El stă la baza multora din marle creațiunii ale genului uman: Margareta din Faust, Julieta și Ofelia din teatrul Shakespearian sunt mărturii de efectul pe care acest sentiment îl poate produce asupra sufletului omenesc.

BARBU DELAVRANCEA

Schiller a spus că *sentimentul idilic* reese din sinteza a trei sentimente: *surdul* de nevinovăția cuiva; *întristarea* că suntem departe de fericirea și linșteasufletească a nevinovăției și respectul față de acest suflet primitiv, care străbate viața fără artificiozitate.

În opera lui Delavrancea te isbește mai ales contrastul între realismul cel mai crud și idila cea mai curată. Însă nota lui originală este tot cea din urmă, pe care a întrupat-o în tipuri de diferite vârste, începând cu copiii și ajungând până la bătrânețea uitată de Dumnezeu.

Copiii lui Delavrancea sunt minunați: plini de sănătate, drăcoși, cu scăpărări de cuvinte ce îți par duh de om matur, răi câteodată dar de un farmec naiv pătrunzător. Așa i-a descris el în „*domnul Vucea*“, în sglobiile feciori ai orzarilor din *Odi-noară*, în figura ocrotitoare și plină de îngrijire părintească a lui „*nea Bănică*“ din „*Moș-Ajunul*“ și mai ales în *Bunicul* și *Bunica* în care a sintetizat cel mai puternic tablou al bătrâneții și copiării.

Naivitatea adolescenței a descris-o mai redus, dar a știut să-i extragă toată poezia, punând-o în contrast cu cele mai jositice figuri și cu cel mai stricat mediu social *Celina* din „*Paraziții*“ e floarea albastră răsărită printre cele mai urciciose bătării.

Ca o lumină de fulger, ca o dedublare a fondului etern omenesc ce se întoarce cu desgust de la viața ticăloșită materială în spre asoiațiunile ideale ale sufletului, apare ea la sfârșitul romanului. E răsunarea tăcută a curățeniei sufletești plină de abnegație, contra lumei ce căuta să o înăbușe.

Iată situația. După înmormântarea tatălui său, Gelina vine la Cosmin să-i vorbească. Ea știa toată rușinea ce a așa asupra familiei, cauza sinuciderii tatălui și rolul de parazit al lui Cosmin, pe care totuși îl mai iubia. Intră în camera lui, să-i lumineze sufletul, să-l trezească la o viață nouă: „*glasul ei curat tremura cu glasul unei soprane într-o catedrală*“.

Îi mărturisese iubirea printre lacrimi de regret și lacrimi de acuzare. E o minune de contopire a acestor stări sufletești!

„Am suferit pentru amândoi și pentru un vis mare stins într-o clipă de groază“.

Iată și cea mai fermecătoare sentință a unui suflet îngeresc.

„Să sfârșesc. Sunte trei ființe aci cari nu pot trăi la un loc. Una din ele trebuie să plece. Eu, d-ta și...“

Pe ea însă nimeni nu are dreptul s'o dea afară.

Cine vrei să plece acum îndată?”

După ce Cosmin își dă sentința, ca o statuă a eternei dreptăți îndureată de propria-i nemicenie și de desnăde dea unui amor întrezărit o clipă și apoi răbuzit în întunericul desgustului de viață, se oprește în prag și îl privește cu ochii lăcrămând:

„Dintr'un vis mare nu mi-a rămas decât o mare durere, dar cel puțin... oh! îți mulțumesc... acum mai mult, n'ai fi putut face“.

Rară putere de colaratură sobră, clasică în aceste cuvinte ale unei viziuni sufletește menită să facă dreptate cu propria-i sdrobire. Nici când nevinovăția nu a fost pusă la mai grea încercare artistică.

Aceeași adolescență, mai sglobie, dar mai puțin filozofică, a întrupat în *Genunea* din *Luceafărul*, punând-o în fața unui om în puterea vârstei. Corbea un naiv, care iubește pentru prima oară în fața unei atari nevinovății rămâne cu mărturisirea pe buze, recurge la povestirea unui basm ca să-i spuie taina ceu mare. Scena I din Actul III e o capodoperă a genului idilic.

Atitudinea Genunei, care ia parte cu toată ființa ei la povestea inventată de Corbea e o continuă întrerupere, aci duioasă, aci ironică, par'că ar pricepe și par'că nu observă ce se petrece în sufletul lui, de aceia vorbele ei îți fac impresia unor glume serioase, dacă se poate accepta această opoziție naturală sufleteilor curate.

El îi spune mereu și sufletul nu i se frânge atât de nepriceperea ei cât de mărturisirea spontană:

„Și mâinile Domnului sunt aspre... și sunt așa de bune că toată ziua le-aș săruta“.

Felul cum îi curmă repele mărturisirea, e gata să isbucnească ciocotind, are o finețe emoționantă de nevinovăție.

Sufletul lui Corbea îngheață de durere

iar al Genunei își ia sborul spre lumea copilăriei, spre visurile ei.

„Nu s'a sfârșit povestea? N'a pierit al? Nu l-a plăns dansa? Ce mai este?”

Măreția, în care se înalță Ștefan din *Apus de soare*, e constituită în mare parte din atmosfera idilică partiarhală a aceluia. Ștefan e mare fiindcă e primitiv. Ideile lui sunt instincte, respectul pe care îl trezește împrejur radiază din vigoarea lui ca de granit masiv. Să se recitească minunatele pasagi în care desvăluie Oanei secretul nașterii ei sau când trimete pe Rareș să „ducă multă sănătate Răreșoanei” și se va vedea arta aleasă cu care știe Delavrancea să coloreze sufletul aspru de războinic al Domnului cu cele mai drăgălașe și pitorești simțiri.

Ajungem acum la marile concepții încheiate din atâtea scâpărări în operele lui: *Hagi Tudose*, *Bunica* și mai ales minunata schiță *Bunicul*.

Asupra lor s'ar putea face un studiu special în care s'ar putea arăta tot ce are spiritul idilic a putut crea mai complet și mai trainic, mai clasic, în toate amănuntele lor de compoziție. Mă mângâiesc leocamdată la stabilirea unor puncte generale.

Hagi Tudose e tipul avarului. Coloratura lui idilică însă reese din comparația cu alte tipuri din lit. universală:

Harpagon, Grandet.

Hagi Tudose rămâne un *copil sgârccit* pe lângă acei mari mânători de bani. Banul pentru el e totul, el nu e un speculant ridicol ca Harpagon nici un abject și îngâorca ca Grandet în fața căruia se năruie o întreagă familie, el e întruparea avariției pe pământ. De aci mărirea lui simbolică și micimea lui nevinovată. Nici odată nu l'a aliat vițlul mai destructibil cu năpăstărea ca în sufletul lui.

E întâmplătorul trup în care s'a sălășăit acel mare flagel al omenirii: *sgârccita*.

În *Bunica* și *Bunicul* o chintesență de val, a împletit Delavrancea sufletul copilăriei cu al bătrâneții.

Două extreme ale vieții și totuși sufletele lor curate se înțeleg așa de bine.

Bunătatea bătrânului e colorată de nevinovăția copiilor până la maximum defect. Copiii în surescitarea lor s'obie almuiesc pe bunic, bun cul surâle ca ts și surâsul lui, ca o lamă de lumină, le trăpunge sufletul, simt răul ce au făcut și sărută obrajii calzi al bătrânului copil. Linunatul tablou se încheie cu gestul arg evangelic al moșului până la deplina ontopire a sufletelor, gest de binecuvântare cerească:

„Lăsați copiii să vină la mine!”

Bunica e o tovarășe duioasă și egală a *bunicului*.

Asemenea elemente prețioase, ce se desrind din opera lui Delavrancea pun pe etia originalității pe talentul său. Nici romantismul nici realismul nu-l pot caracteriza precis, căci operele în care aceste direcții se văd mai clar sunt slabe; *numai eninătatea clasică* dă valoare acestor concepții *idilice* ce le-am spicuit din opera sa.

G. MARINESCU

Priveliști de țară

Bădiță Năstasă,
Ce fericit sânt că putem sta o leacă
de vorbă!...

Sânt aproape șase ani de când am părăsit sătșorul vostru drag, pitulat sub dealurile și colinele dintre apa Moldovii și a Siretului, în care am petrecut cei mai frumoși ani ai tineretelor mele.

Doamne cum mai trec anii!...
Mi s'a desvâluie și acum limpede în sufletul acea zi mohorâtă de toamnă, când ne-am despărțit cu lacrimi în ochi, unul de altul.

— „Du-te domnișorule cu sănătate și cu Dumnezeu înainte! Noi te vrem să rămâi în sat dascăl, dar dumneata trebuie să treci și pe la școlile cele mari din București, acolo unde să învață din adâncul cărților!...

Sfatul tău iubite prietene —, izvorit din sufletul curat și supus al țărânului nostru, care nu șovăește dinaintea unei datorii cât de grele, — mi-a fost cel mai puternic îndemn pentru a trece cu fruntea sus peste toate piedicele care mi-au stat în cale.

Vieța mea zbuciumată și plină de chinuri; așa cum o petrece oricare student sărac ce are îndrăzneala să vină în acest târg mare, își găsea totdeauna alinare, când mă gândiam la traiul vostru și mai greu și la tine dragul meu prieten, în care am cunoscut tot ce are mai curat și mai sfânt, sufletul neamului nostru. Pribegind pe ulițele pline de lume grăbită, din orașul acesta mare și gălăgios, în gândul meu să deșteaptă un crâmpei din viața voastră.

E în dricul verii. Toate ogoarele sânt împânzite de oameni la prăsit. În arșița nemiloasă a soarelui te văd pe tine îndoit de șale și plecat spre pământ, lovind din greu cu sapa în pământul uscat și tare. Alături lucrează cu fața îmbujorată de zăpușală, nevasta dumitale. Ca la jumătate de obrat de voi, zace pe pământul gol, un copilăș vioi ce tot gungure și să joacă cu niște petricele. De dogoarea soarelui îl apără niște frunze triste și pălitate de boz, agățate pe două bete. La doi pași de mititel, să vede un flăcăuș cât o omidă de mare, cu cartea într'o mână și cu funia vacii, ce paște mohorul de pe hat, în cealaltă. E copilul dumitale mai mare, care învață la școală.

Ce vioi și isteț era el la carte! Dar, după cum am oblicit, întreținerea grea dela târg, te-a silit să-l îți acasă, pe lângă dumneata. Păcat de așa minte iscusită, să rămâe la coarnele plugului!... Țara are nevoie și de plugarii luminați, nu-l vorbă, da o înțelepciune mai deosebită, poate ar fi priit cu mult mai bine, să fi fost în altă parte.

Când am plecat dela voi. eră burzuluială mare. Vodă vă împărția pământul, drept răsplată pentru vitejia voastră fără de seamăn din timpul războiului. Acuma cred că vi s'a mai ușurat nevoile!... Acuma nu mai munciți la boiereș; acuma lucrați pe pământul vostru!...

Doamne bădiță frumoasă viață petreceți voi acolo în mijlocul pădurilor sălbatece, deși munca pământului e destul de grea!... Ți-aduci aminte, când stăteam amândoi la gura hoarnei; și în vreme ce vicolul suflă afară cu putere, tu îmi povesteai cu atâta farmec din vremea veche, acele legende și credințe și acei oameni cu suflete dârze, uitați acum!...

Când omătul să ochia, prevestind primăvara. tu mă făceai să simt împreună cu voi, bucuria ce v'o aducea timpul cel nou:

— „Primăvară muma noastră
Suflă bruma din fereastră,
Și omătul dela dos
Să privesc pe câmp voios!...

Când frunza 'n codru se încheia, și-aduci aminte de pribegiile noastre? Ți-aduci aminte când am plecat împreună, după sărbătorile Paștelui, la Băta Smeilor?

Ce bucurie pe mine în acea zi din luna lui Prier, când ne-am hotărât să pornim a doua zi de noapte, la locul mult dorit. De cu sară făcurăm pregătirile de plecare.

Când m'am sculat, luna ca o secere, argintie, să înalță pe cer. Fata împăratului ducea coromâsla cu cofele de apă. Crucea cea mică fi lumina calea. Luceferii străluceau ca pietrele scumpe și gănușă să pitula după o pală de nou-raș.

Am pornit-o amândoi liniștiți și veseli. Prin sat era liniște adâncă. Unde și unde se auzia câte un hămăit somnoros de căne.

Ne-am scoborit pe ulița satului ce trece pe la orândă tot la vale și am eșit din sat, dând în bahna boierească.

Zorile începeau să se reverse. Cucușii cântau de ziuă, iar dumneata îmi povesteai:

— „Zorile domnișorule sânt un buhai, trebuie să calce dealungul pământului di când ies zările și până când dă răsăritul soarelui. Pi cari s'o tâmpla să-l întâlnească boul în calla lui, îl prifaci în duh necurat!...

Înfiorat de această minune mare, pe care mi-o istoriseai cu atâta credință, eu mergeam tăcut și cu frică în urma dumitale.

Pe bahnă aburia un val cald de vânt, aducând miroznă de floare. Cristei cu penele castanii roșiatice fugiau prin iarba strigând: „haști, haști, haști!

Haidăii stârniau vitele din staniște și florile îmbrobodite în rouă, începeau să se desvelească. Din bahnă am luat-o pe sub dealul Nisipăria Holmului, îndreptându-ne spre heleșteu.

Ciocărlile se înaltau la cer, cîntând vesele. În țarnă, plugarii harnici înjugau boii la arat. Pe apă buratecii și broaștele să întreceau din cântece. Buhaiul de baltă le ținea hangu.

Rațele sălbatece sburau pe deasupra plăgiilor ocăind, iar rățoii în urma lor taci, taci, taci!...

Cucușii plutiau pe fața netedă și sclipitoare a iazului, făcând tot vâlurele și țiuind: pui, pui, pui!... Privighitorile de baltă, sprintare și mânâștele sburau pe deasupra pănușitelor cântând: chi, chi, chi!, rac, rac, rac! tagan, tagan, tagan! Stuhul des și înalt se legăna încet, iar apa purtată de vânt, făcea valuri care se mișcau în fata zărilor roșiatice ca o purpură purtată de abureala unui vântșor de sară.

Am luat-o la stânga prin livada bole-rească de vișini și trecând pe lângă biserică satului, am dat în Grumăzești. De aici am eșit din sat. Din Grumăzești ne-am mai prins un tovarăș de drum. Un băetan chipes cu părul negru și cu ochii verzi.

Suim la deal pe o pârloagă alături cu drumul. În stânga avem ogoarele boierești din Ghindă, în dreapta curătura Ghervasiei cu hagăile și pământul ei ponorit. Din spre piscul Corbului vine miroznă de floare primăvăratică.

Când am urcat coasta curăturii, dumneata ai început să cânti:

TINERETE

Vesel, mohorât, sâtul-flămând de drum, nepriceput,
Te-am târât cu min' pe unde-am vrut....
Te-am culcat pe margine de drumuri și'n hoteluri albe...
Ti-a fost tot una perna de mâlase-ori piatra...

N'a fost mocirlă 'n care să nu calci...
Te-am dus ca un haiduc pe-o față 'n codrii fără fund,
Te-am culcat pe iarba caldă-a dragostei...
Te-am dus la mare ca să-i simți nemărginirea,
Te-am tolănit pe arzător nisip de dune,
Să te sărute lenes
Cu limba lor giugiulitoare — valurile...

O, niciodată n'am crezut că nu ești veșnică!...
Am vrut să fac ocolul lumii 'ntregi cu tine :
Să iau într'un apus de soare trenul de Constanța,
Să te-oțlesc în băi de soare la Sorrento,
Să-ți dau femei frumoase la Paris,
Să-ți deschid o locuință între nori la New-York,
Să te-adorm în brate-aprinse de creole,
In patul verde al pampelor...
Și să te plimb în barca morții pe Maelstrom...

Te-am dus pe jos pân' ce ți-au sângerat picioarele...
Te-am urcat grăbit în toate trenurile dorului
Și în trăsurile de aur ale visului plimbatu-m'am cu tine
Pe toate ulițele 'ntunecate ale pozelor...

Mi-a fost atât de drag și milă vai! de tine și de mine...
Picioarul meu a încercat să-și urce glodul gliei părintești
Pe Himalaia celor mai înalte îndrăsneli...

Și-acelaș neastâmpărat picior
M'a coborât apoi pe valea duioșiei,
Pe-ale zădărniceii șesuri nesfârșite și ogoare veșnice...
Pe toate drumurile lungi și scurte care duc spre moarte.

Și-așa
Eu ți-am deschis la fie-care pas mormântul,
In urma mea,
Pe 'ntreg pământul,
Vedenie ce te destramă clipită cu clipită,
tinerețea mea!...

A. COTRUȘ

— „Cucule cu pană sură,
Am vorbit gură la gură,
Ca să-mi cânti la curătură
Să fac chief și voie bună;
Da tu-mi cânti pi moșinol
Tot a scârbă ș'a război!...

Mai urcăm vr'o două, trei hârtoape și
iată-ne în deal la pădure. Faptul zilei
să arată. Sătișorul nostru să vede ca
în strachină.

Valea Moldovii, Holmul, Bursucăria
și alte văgăune din preajmă, sunt în-
cate în negura dimineții. Fermeceți de
frumusețea meleagurilor, ați început a
canta amândoi, într'o melodie veche :

— „Ieti, ieti neguriță,
Di pi văi, di pi culmiță,
Di pi apa Moldoviții
Di pi muguru răchiiții ;
Di pi pana sturzului
Di pi frunza stuhului ;
Să văd coama murgului
Și chica voinicului!...

Melodia cântecului vostru eră așa de
duioasă și cuvintele așa de potrivite
cu priveliștea ce o aveam în față, încât
eu am crezut că ele au fost zămislite
de voi în acea clipă de frământare a
sufletului.

Intrăm în pădure. În mâna dreaptă
avem mladă cu smidărie deasă, în

mâna stângă cărpiniș. Băta Smeilor,
ținta drumului nostru, să înaltă spre
zorit, ca o căciulă de uriaș.

Ajungem la gura șleahului.
De aici o luăm spre miezu-noptii, pe
o șosea nouă, până la podul lui Alecu
Mantaca zis Surcică, unde odinioară,
fmi spuniul dumneata, eră velniță și
tot aici fusese mai de mult, lăcașul
haiducilor, ce ieșiau la șleah înainte
drumețiilor, ziua în namiaza mare.

Dela podul lui Surcică ne abatem
spre dreapta intrând pe un colnic în pă-
durea deasă.

Mergem pe drumul căprioarelor.

Di fundul codrului să aude fluera-
tul mierlelor și glasul trist a lui Florea
ce tot strigă pe fratele său Cucu. Pe
deasupra copacilor, ciocărilile te ferme-
cau cu cântecele lor din rai. Privighe-
toarea amuța câinii să sară la căpușă ;
„huuiu, huuiu, huuiu!, nia, nia, nia!
hăș, hăș!, Grivei, Turuzan, țani-
măi!...

La rădăcinile copacilor să întinde co-
vorul de flori primăvratice. Viorelele
și rășchitorășii albaștrii, stau tot smo-
curi, ici și colo, pe sub tufe de smidă-
rii, Brebeneii, pipigloii și toporașii unde
și unde câte un mănunchi. Scrada
verde ne fură privirea la tot pasul.
Poarta raiului și dumbravnișul, te îm-

batau în cale cu mirosul lor plăcut. Co-
vorul alb și galben al florilor de Paști
să împânziă la rădăcina copacilor, pre-
sărat din loc în loc cu mămălușcă,
alor și mierea ursului.

Intr'un luminiiș, înconjurat de sulhari
de fagi și carpen, am dat cu ciuboțica
cucului, coada cucoșului și de florile
roșietice albăștrii numite aișor.

Pe la prânzișor eram în părăul Mă-
tioii.

Căile cu picioarele galbene și cu ar-
pole întinse se legănau în văzduh, stri-
gând ploaie. Turturica își cânta numele
pe-o mlădiță de arin. Cintițele cu gura
roșie sbureau în stoluri. Fugăii plutiau
pe sub tulpinele copacilor, sărind tot
cei din coadă în frunte.

O luăm spre amiază pe matca părău-
lui, în susul apei. Pe mal să văd lea-
pezi de piatră, netede ca masa.

La prânz am ajuns la fântâna lui
Bunduc.

Această fântăniță așezată în inima
codrului este făcută ca o boltă și împre-
jur are cruci împodobite.

De aici o luăm spre Răsărit, pe mu-
chea unei coline de deal. Urcăm prin
prioare, țurâni și desimi de codru.

— „Pi aicia domnișorule sânt locuri
tari! — mi-ai zis dumneata. — Și în-
tr'adevăr, aveai dreptate, căci cale
mai bine de un ceas, cât timp am stră-
bătut aceste locuri, am trecut numai
prin tihărai umbrite, hogășe, văgăuni,
hagăie și țurâni.

Când am scăpătat după un dâmb, iaca
în fața noastră o poiană înconjurată
de giugașrii, veniși și palteni, în mij-
locul căreia se află un tău. Din tău
și trăgea obârșia un sfârlac, care-și
mână apele verzui, la vale în adâncul
pădurii.

Clocăntitorile cu ciocul lor tare, pă-
răiau prin trunchiurile gorunilor. Tul-
pănelele mândre ciripeau prin cături;
iar gaițele cu penele albastre, găgăiau
prin crăcile carpenilor îmbătrâniți de
vreme.

Dăm în poala Bătcii.

De aici o luăm pe un colnic împodo-
bit pe amândouă părțile cu ciufari și
sulhari aplecați și trântiți la pământ
de chidia și omătul mare de atunci pa-
tru ani. După ce urcăm mai multe dâmb-
buri și prioare în pleptiș, la prânzul
cel mare ne vedem scăpătați sus pe țî-
glăul cel mai înalt, pe Băta Smeilor
sau Scările Domnului.

Acest pisc măreț, așezat în tărta co-
drului nestrăbătut, are înfățișarea unei
scări uriașe, de unde și numele de
„Scările Domnului“ cum îl mai spun
unii.

Intinderea pe vârf nu este așa de
mare, abia de câteva obrățe în lung
și în lat. Tot așa și copacii, n'au putut
crește în mărime și erau și ei : „ia nu-
mai niște cărtaci și ciufari“ — cum fmi
grăiai tu prietene. Singurul copac ma-
re, este un ștejar cu crăcile întinse ca
niște brațe, în care ne-au suit tustrei,
aburcându-ne pe un prepeliag.

Din vârful acelu copac mare, prive-
liștea eră mândră de tot.

În spre zorit se vedea Târgul Lespe-
zilor, cu casele sale tăbluite și cu fa-
brica de striclărie, așezat pe malul
stâng al Siretului. După el, dealurile
Hărlăului se pierdeau în zarea drumu-
lui îndepărtat. Liniile serpuite ale Si-
retului par ca niște fire crețe de be-
teală argintie.

Spre miezu-noptii, Tătărășii, marele
sat de ungureni corciți, să întinde în
toată mărimea lui. Deasupra, Probota
cu sfântă mănăstire zidită de Petru
Vodă, să învește numai o leacă de după
niște prioare împădurite.

În spre ocnă, copacii de pe Băta Ru-
șii, Lac și Descălicătoare se văd ca e

verde întinsă. Alături satul Hornița înghemuit într-o polană înconjurată de trei părți cu pădure.

Dar vederea cea mai măreață o aveam spre Asfințit.

Piscul Căprienii cu cei doi copaci din vârv să rădica pieziș, parc'ar fi vrut să iasă la lumină peste toate colinele împădurite. Drăgușeni, mândru sat de pe apa Moldovii, acoperea cu mărimea lui trei coline de deal. Valea largă a Moldovii, cu apa sclipitoare ca o cordică de argint, se întindea dinaintea ochilor noștri până la Tupilați, dincolo de Morile Zavului. În lungul șesului cu sclipiri aurii, dintre apa Moldovii și streșina Carpaților, să lămuresc saatele presărate pe sub crâmpete de codru. Dar cecece ne-a răpit mai mult privirea au fost munții. Doamne bătăie, frumoase locuri mai sânt pe acolo! De când am plecat din satul vostru, am colindat în fiecare vară, toți munții țării noastre; da meleguri ca acele dela noi, n'am mai văzut!...

Și acum îmi apare, vie în minte, priveliștea aceea. În fund de tot, Ceahlăul falnic, mândru rege al munților Moldovii, să înălță în negura drumului depărtat, ca o mănăstire uriașă cu turlele spre miezu-noptii. În preajma lui, munții Horaiței, Sihlii, Petru Vodă și mulți alții să ridicau la nourii, peste multe șiruri de hălăuci și obcine, ca niște stoguri fără margini.

Mai spre miezu-noptii să întindea și ra lungă și pădurită a Halăucii. La poalele Carpaților, după dealul dela Boiște, să vedea Văratecul cu mândra mănăstire de maice și cu culmea dela Ciungi, așezată ca un parapet în dosul lui. Târgul Neamțului cu vestita lui cetate, să arată numai pe jumătate, fiind pitulat după dealul dela Răucești.

De pe Băteă să vedea devala cioatele de copaci, ca niște mei culcați.

— „Vezi dumneata colo spre Asfințit, în zarea culmilor, lângă găvanul acela, un țiglaș? —, m'ai întrebat.

— „Văd prea bine!, răspunse eu.
— „Apoi acolo, lângă găvanu acela, e muntele cu coama verde, Pleșu, la polii căruia este mănăstirea dela „Sfânta“!...“

Dându-ne jos din copac, am dat la tainițe. Aceste sânt niște hrube, trei la număr, săpate adânc în stanele de piatră. La gură sânt strâmte și infundate de pământul risipit și de frunzele copacilor căzute an cu an, în năuntru în schimb, erau foarte largi și adânci, după cum am oblicit noi cu o nuia lungă de alun.

— „Ce știi despre aceste vizunții mari? —, te-am întrebat.

— „Ia numai niște jății și povești auzite din bătrâni!, — mi-ai răspuns.

— „Spune-le, spune-le! —, mai grăii eu și dumneata gata totdeauna la istorisirea faptelor bătrânești, ai început a grăi:

— „Apoi aicea în tainiții alestia, o fost în vechime, domnișorule, curții smeilor. Aistia ierau tari răi și îndrăzneți, căci viniau în Uda și furau fetili celi mai frumoasă ali gospodarilor. Oamini! din aciastă pricină au părăsit satul și s'au așezat în altă parte.

Mai târziu, după smei, o sălășluit aici haiducii codrilor cari pradau prin meleagurii noastre. Tăți banii și tăți odoarili căti li furau, li ascundiau în Băteă la cuptoarili aiestia. Dila o bucată di vremi, hoții s'o împraștiet cari încotro și niști oameni din Tătăruși, oblicind di lucru aista, s'o urcat aici sus. Cu ii leră și un țagan. Oamini! l-o sălilit pi țagan să să vârl iel întâi.

Și i-o dat drumu în gios pi o funii. Țaganul o ajuns într-o căsoale undi să

afli o ușă cu o lacată căt un ciauș di mari și două grămezi di galbini.

Un marțafoi în straii nemțăști i-o ișat înainti:

— „Ci umbli pi aicia măi țagan!?! —, i-o zăs.

Țaganul spăriet îi răspunse:

— „Apoi am auzat boiarule că sânt bani și lucruri minunati pi aici și am venit și ieu să văd minunia aista!...“

Niamțul i-o dat un ban di aur, povățuindu-i:

— Na-ți acest ban scump, da să nu spui nimănu di undi lăi căpătat!...“

Țaganul o luat banul, s'o prins di funii și o ișat la lumină. Afară o spus tovarășilor lui tătă pătărania și i-o rugat și pi ii să nu grăiască nimănu di istoria aista.

— „Da cu banul acela c'f-o făcut țaganul, bătăie? —“

— „Apoi nu știu prin ci întâmplare oblici Domnița lui Mihai Sturdza di acest lucru minunat și chieamând pi țagan la curția ii din Cristești i-o luat banul.

Și iaca așa cu țaganul nostru.

Tot pi vremea lui Mihai Sturdza s'o scos și chiatră di aici, atunci când s'o clădit Domnitorul, palatul dila Cristești. Și minunia lui Dumnezău... Spun bătrâni: căt scoté zăua, noaptea să astupă la loc...“

Când trăia Beizadé Vițal, ficiorul Domnitorului, ieră aicia foisor în vârvul unui gorun căt Ciahlăul di mari. Iel viné căti odată și să suié sus ca să prăviască în tătă cuprinsul moșii sali întinsă; iar în zilili mari stăté chiar la masă cu tătă curția.

Mai spun bătrâni că tot aici la Băteă s'o făcut Voivodul Ștefan niști scări și din piscul gorunului celuia mari privia în cuprinsul Niamțului și a Sucevii ca să vadă când vin hoardili dușman! asupra locurilor. Di pi vremea aceea i-o ramas dealului și numiria di „Scărilor Domnului“.

Măndrețe de locuri și oameni, ierau pi atunci prin ținuturili noastre, domnișorule!“

Când dumneata ai isprăvit de povestit, ne-am așezat jos pe un covor de flori și am scos merindea din traistă. Nă să pusesse soarele drept inimă și trebuia să mănăcăm.

În preajma noastră ciocărlile cântau. Vântul aburea și făcea ca frunzele codrului să se freamăte neincetat. Tufele de salbă moale și de curpen alb să încălciau în toate părțile. Lăicerul de flori să împânziaa de pe vârv și până devala la poale. Acolo mi-ai arătat dumneata o buruiănă cu florile roșii, pe care ai spus că o numiți teletin.

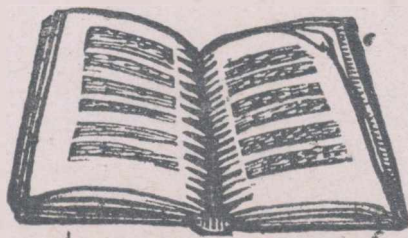
Ne-am ridicat și luându-ne rămas bun dela ștejar, flori și tainițe, am plecat.

Din spre Asfințit veneau huete grele de tunuri în bătae. Codrul le primia cu mahnire și le alungă mai departe, tot mai departe, vestind căminurilor triste, războirile și învrăjmășirile dintre oameni.

Eră în vremea bejenii și răzmeriții celei mari!...“

(Va urma)

GH. CARDAȘ

Anecdote și legende cu privire la Dante Alighieri

Într-o zi Alighieri întrebă pe un țaran: căt e ceasul? Acesta răspunse mojieste: „Ora când oile se duc să bea“. La care poetul a replicat: „Și tu de ce rămâi aici?“

În serile calde de vară Dante avea obiceiul să stea lângă Piața Sfânta Maria del Fiore, într'un loc care — pe urmă — s'a numit Stânca lui Dante.

Într-o zi se apropie de el un necunoscut și, știindu-l om învățat în toate, îl rugă să-i ajute să răspundă la întrebarea pe care, și lui, i-o pusesse cineva, care-i hrana cea mai bună?

— Oul! zise Dante.

După un an, necunoscutul sosi din nou în acelaș loc și fără nici o introducere îl întrebă deodată:

— Cu ce? la care Dante răspunse:

— Cu sare!

Trecând odată prin Poarta Sfântului Petru, Dante auzi un fierar care, în timp ce bătea fierul pe nicovală, cânta unele versuri din Commedia ciuntindu-le și adăogându-le — în necazul poetului. Fără a spune nimic, Dante îi ia ciocanul, cântarele, cleștele și le aruncă în stradă. „Ce dracu faci acolo? Ai înebuit? Strigă fierarul. „Și tu ce faci? răspunse Dante. „Imi fac meseria — ripostă celălalt — și tu îmi strici uneltele“. „Și tu îmi cânti cartea, dar n'o cânti cum am scris-o, asta-i meseria mea și tu mi-o strici!“ Fierarul ne mai știind ce să răspundă, își adună bombanina lucrurilor și se întoarse la muncă; iar dacă voi să mai cânte, cântă din alți poeți, lăsând în pace pe Dante.

Dante se ducea adesea la prăvălioara lui Belacqua, un artist florentin de țiterie și alte instrumente muzicale împodobite cu incrustațiuni elegante și sculpturi foarte fine, dar, în acelaș timp, cel mai încet și mai leneș om din lume, — în așa hal încât poetul avea obiceiul să-i zică adesea că e mai negligent decât dacă lenea i-ar fi soră.

Într-o zi Belacqua îi răspunse liniștit cu sentența unui filosof: Șezând și odihnindu-ți sufletul, devii înțelept. Iar Dante: „Fără indoială că dacă șezând devii înțelept, nimeni niciodată n'a fost mai uinos decât tine“.

Alighieri se adăncia uncori atât de mult în lectură, încât nimic nu-l putea distra. Se povestește că, intrând în Siena, în prăvălia unui spițer, se puse să citească o carte de mult dorită. Atât de afundat și atent era în lectură, încât, întâmplându-se în chiar aceeaș stradă o mare întrecere militară de tineri cu strigăte și sgomote ascuțite și dansuri și jocuri, poetul nu ridică ochii de pe carte decât după ce o ceti în întregime. Fiind întrebat cum de nu-l distraseră acele sgomote răspunse că n'a auzit nimic.

În timpul exilului Dante avea o barbă neagră și creată, iar fața mai melancolică și mai gânditoare decât înalinte. Într-o zi, la Verona, unde i se împraștiasse numele, trecând pe lângă un cerc

Brillat-Savarin *)

Physiologia gustului

**AFORISME ALE PROFESORULUI
ca să slujească de prolegomene la opera
sa și de bază perpetuă științei
gastronomice**

I. Singură viața dă preț universului și tot ce-i în viață, se hrănește.

II. Animalele se îndoaie; omul mănâncă; numai omul de spirit știe să mănânce.

III. Soarta națiunilor depinde de felul în care se hrănesc.

IV. Spune-mi ce mănânci și-ți voi spune cine ești.

V. Creatorul, obligând pe om să mănânce ca să trăiască, îl îmbie cu apetitul și-l răsplătește cu plăcerea.

VI. Gastronomia este un act al judecării noastre, prin care acordăm preferință lucrurilor ce sunt agreabile la gust, celor ce nu au această calitate.

VII. Plăcerea de a sta la masă, o află la toate vârstele, la toate stările sociale, în toate țările și în toate timpurile; ea se poate asocia tuturor celorlalte plăceri și rămâne a din urmă ca să ne consolideze de pierderea lor.

VIII. Masa e singurul loc unde nu te plictisești niciodată din primul ceas.

IX. Descoperirea unui nou fel de mâncare face mai mult pentru fericirea neamului omenesc decât descoperirea unei stele.

X. Cei ce s'aleg cu indigestie sau cei ce se îmbată, nu știu nici să mănânce nici să bea.

XI. Ordinea bucatelor este dela cele substanțiale la cele mai ușoare.

XII. Ordinea băuturilor e dela cele mai temperate la cele mai ametoare și aromate.

XIII. Cine pretinde că nu trebuie să schimbi vinurile, susține o erezie; limba se saturează, și după al treilea pahar, și vinul cel mai bun nu trezește decât o senzație obtuză.

XIV. Un dessert fără brânzeturi e ca o frumoasă fără de-un ochiu.

XV. Bucătarul se formează; friptura se naște.

XVI. Calitatea cea mai indispensabilă a bucătarului e exactitatea: ea trebuie să fie și a invitatului.

XVII. A aștepta prea mult pe un invitat e nărzie, e o lipsă de atenție față de cei prezenți.

XVIII. Cel ce primește oaspeți și nu îngrijește personal de prânzul ce oferă, nu merită să aibă prieteni.

XIX. Stăpâna casei trebuie să se asigure întotdeauna să aibă cafeaua excelentă; amfitrionul, ca licheururile să fie de prima calitate.

XX. Când inviți pe cineva, înseamnă să te îngrijești de fericirea lui, tot timpul cât îl ai sub acoperișul tău.

*) La 2 Februar 1926 se împlinesc o sută de ani dela moartea celebrului gastronom Brillat-Savarin. În numărul viitor vom spicui variate pasagi din pitorescul lui tratat: Physiologia gustului.

de femei, auzi pe una din ele zgrăvindu-l astfel celorlalte: „Iată-l pe acela care se duce în Iad de unde se întoarce când și cum îi place și ne aduce noutăți despre morți!”. Iar alta: „Tu trebuie că spui adevărul. Nu vezi că are barba creată și neagră, iar culoarea feței îi este închisă din cauza fumului și a căldurii infernale?”.

Dante, cunoscând ingenuitatea femeilor, trecu mai departe surzând.

(Traduse din italianește de)

PAUL I. PAPADOPOL

GHEORGHE ȘINCAI

Despre origina noastră romană scriseseră cronicarii din secolul al 17-lea, un Miron Costin de exemplu, dar cu puține argumente științifice care să distrugă părerile contrarii ale unor istorici străini de pe acea vreme. Mai târziu Dimitrie Cantemir în Moldova și Constantin Cantacuzino Stolnicul în Muntenia, au reluat din nou această chestiune, însă nici ei n'au adăncit-o în deajuns. Cei care și-au făcut o profesiune de credință în acest sens, au fost scriitorii ardeleni dela sfârșitul veacului al 18-lea: *Samoil Micu Klein*, *Gheorghe Șincai* și *Petru Maior*.

Diutre aceștia, ultimii doi — dotați cu o inteligență mai vie și cu o cultură științifică mai profundă, — Petre Maior prin argumente filologice mai ales și Gh. Șincai prin mărturii istorice, au afirmat înaintea lumii civilizate de unde își trage o bărbia poporul subjugat dela gurile Dunării.

GIL ȘINCAI între discipoli

Această trezire la o conștiință roasă de demnitate națională, și-a avut rostul ei în luminarea și propășirea românismului.

Ea a izbutit să întărească sufletele românești de pretutindeni, dându-le îndemnul spre o situație politică independentă.

Dacă această situație politică nouă, cerută cu atât avânt de acei cărturari ardeleni, nu s'au putut săvârși, chiar atunci ei cu mult mai târziu, prin ajutorul altor bărbați luminați; ideea aceasta își găsește începutul în sufletele entuziaste ale acestor precursori.

Dintre acești trei apostoli al românismului, cel mai înflăcărat și mai chinuit suflet a fost Gheorghe Șincai. Prin friga sa expansivă și poate și puțin cam dezordonată, el a avut de suferit mult dela contemporanii închiștiți în forme reci și în dogme invulnerabile.

S'a născut în 28 Februarie 1754, după cum singur spune în autobiografia sa din elegia publicată în „*Orodios*” la 1804; în satul Șamșud din ținutul Mureșului. Familia Șincai era de origină nobilă, și să trăgea din satul Șinca Veche în ținutul Făgărașului. Această demnitate nobilitară l-a făcut pe Șincai mai târziu să-și părăsească haina preoțească și să încerce să se facă marele neaz al episcopului I. Bob stăpânul școlilor dela Blaj, unde Șincai fusese director.

A început să studieze la Săbed în limba ungurească, dar nu după mult timp să în-

toarce în satul său natal, unde sub îngrijirea părintească, făcu școala primară sătească. În 1766, la vârsta de 12 ani, fu trimis la Mureș-Oșorhei în colegiul reformatorilor, unde are prilej să capete cunoștințe de latinește și ungurește, dela învățătorul profesor, de pe acea vreme, Al. Kovászai.

După doi ani trecu la Cluj în seminarul iosefin al iezuiților. Aci studiază gramatica și poezia cu mult succes, fiind primul printre elevii acelei școli. În anul 1772 părăsește Clujul „*pentru oarece năsarămbă*”, cum spune el, și pleacă la Bistrița în gimnaziul săsesc al Piaristilor pentru ași completa cunoștințele de retorică și limba nemțească.

La vârsta de 20 ani este numit profesor de retorică și poezică în școlile românești din Blaj. După un an, Mitropolitul Grigorie Maior, prin stăruința lui Ignățiu Dorolant care cunoștea în deaproape pe acest

tânăr dotat cu distinse calități intelectuale, trimite pe Șincai la Roma în colegiul „*De propaganda fide*”. Timor de cinci ani cât a stat la Roma, el a studiat filozofia și teologia și totodată adună material istoric pentru cronică sa. Cardinalul Ștefan Borgia, secretarul Colegiului îi miiloceste accesul în marile biblioteci de acolo: biblioteca vaticană, benedictină și biblioteca *sopra la Minerva*. Amabilul cardinal îl poftea la masa sa, unde Șincai avea prilej să cunoască pe cei mai erudiți oameni din Roma și din convorbirile lor să afle multe fapte ce-l interesau.

În 1779 părăsește Roma și din porunca împărătesii Maria Terezia se oprește un an la Viena în seminarul S-ta Barbara, unde face studii de canoane și drept. La colegiul S-ta Barbara întâlnește pe Micu și după o colaborare de un an, tipărește acolo „*Elementa linguae Daco-romanae*”.

Dar nici în Viena, Șincai nu încetează de a strânge cu sârguință material pentru opera sa istorică și de a căuta să cunoască pe cei mai mari istorici din acel timp. Face cunoștință cu Benkő și Cordines care vrea singur să-l cunoască pe tânărul istoric român și se minunează de vastul material pe care îl adunase. Garampi îi procură cărți și manuscrise, Sulzer îi pune la dispoziție cronică lui Miron Costin; iar dela Ștefan Costa, află diploma lui Mihai Viteazul dela 1599 prin care să întărească dieta din Alba Iulia.

Către 1780 se întoarce la Blaj, unde este numit peste doi ani director al școlilor. În 1784 părăsește călugăria și continuă să mențină postul vreme de mai mulți ani. Amestecându-se în discuțiile politice ivite în acel timp cu ocazia memoriului redactat de Iosif Meheș „*Supp ex libellus Valachorum Tarnsylobaniae*”. Șincai publică un răspuns către istoricul Eder în care arată originea Românilor și dreptul lor de stăpânire pe pământul în care se aflau.

Bine înțeles că aceste fapte îndrăznețe au contribuit la înlăturarea lui din postul pe care-l ocupa, în anul 1794. Mai rămâne după aceea încă câțiva ani în Blaj, dar atmosfera nefavorabilă pe care și-o crease și la care contribuia desigur și despotismul incultului episcop I. Bob, — despre care se spune totuși, în ultimul timp că a fost un om bun la suflet, — îl silește să părăsească acest oraș către anul 1796. De acum încolo încep peregrinările lui Șincai. Încearcă să se aplece la Viena spre a fi reintegrat în fosta sa funcție, dar toate în zadar...

Invidiile și intrigile confrăților săi erau mai puternice.

Sărac și părăsit de toți, rătăcește prin lumea largă și dă de un suiet ocoșilor în persoana străinului comite Vass din Șinca. Aici stă mai mulți ani ca preceptor al copiilor săi și în orele de răgaz redactează cronică.

Cu multă tristețe aminteste el de acea vreme, adresând pe drept fraților lui o aspră dojană:

De nu mi-ar fi stat familia aceasta întru ajutoriu, eu cu ajutoriu Românilor mei în deci n'as fi scris Cronică...

În 1803 se îndreaptă spre Buda oprindu-se câteva luni la Oradea-Mare unde găsi un grup de prieteni sinceri. Aici scrie și *Elegia* sa. În urmă pleacă la Buda și probabil prin ajutorul lui S. Micu ajunge umil corector în „*Crăiasca Tipografică*”.

Această funcție modestă îi producea mare plăcere gândindu-se că acum poate avea posibilitatea să-și tipărească *Cronica*. Și în adevăr isbutește să publice câteva fragmente din cunoscutul „*Calendar de Buda*” pe anii 1807, 1803 și 1809, dar după 1809 fiind silit să părăsească acest oraș, publicarea operii rămâne neisprăvită.

Și iarăși pornește în pribegie, găsind un adăpost vremelnic la Oradea Mare unde prietenul său Samuil Vulcan ajunsese episcop.

În 1812, părăsind pe Vulcan pleacă pe jos, cu toiașul în mână și cu desagași goi în spate, unde avea neprețuita lui comoară, *Cronica*, la Blaj spre a încerca o împăcare cu nemilosul episcop. Încercarea sa la Blaj, a fost considerată, ca un eveniment neuitat și tradiția orală păstrează câteva amănunte interesante din acel timp.

Tot acum încearcă Șincai să capete aprobarea cenzurii pentru tipărirea operii sale, dar se știe care a fost răspunsul cenzurii: *Opus igne, author patibulo dignus*. Reîntors iarăși în Oradea-Mare la I. Vulcan, face o copie a cronicii sale, care să păstrează și acum acolo, după mărturia d-lui Iacob Radu, în biblioteca episcopală. Câțiva ani, nu s'a mai știut nimic de Șincai.

Ospitalitatea familiei Vass l-a primit însă până în ceasul din urmă, până la 2 Noiembrie 1816, când zdruncinat de atâtea suferinți, moare.

— „*Era Șincai om de stat de mijloc, plin la trup, dar mai mult osos, cu umerii largi, cu pieptul lat și ieșit afară; purta mâna cu bastonul înainte, pășind cu mare greutate și puțin legănându-se; capul mare, acoperit cu păr rar și cărunț; fruntea largă, prominentă și desnodată de laturi; sprincenele stufoase negre, mai îmbinate ochii mari și plini de foc, acoperiți cu niște gene cu peri rari înfeșoșate; fața cam lungăreată, fusca rumenă, puștin cam*

cipulță de oărsat; nas toman prelung; mustățile încărunțite, pe cari le netezia cu foarfeci; gura, buzele proporționate; barba rasă, rotundă.

Căutătura-i era îndrăzneată și însuflețitoare de respect, dar în trăsăturile feței putea-i cunoaște adâncimea gândurilor și neacuzurilor cu care toată viața avusese a se oști”.

Cine vedea odată pe Șincai era atras de figura lui distinsă și un martor al acelor vremuri spune că întâlnindu-l în 1812 la Blaj: „*astfel îi atrase toată atenția și mirarea, încât chipul lui i-a rămas înțipărit în oglinda minții ca și cum ar sta și acum înaintea ochilor săi, căci cine vedea odată pe Șincai, nu putea să-l mai piardă din minte”.*

Astfel era acest martir al neamului nostru, neîntrecutul istoric care a dat prima lucrare de știință istorică în adevăratul înțeles al cuvântului, dar din pricina unei soarte vitrige, n'a avut parte de o viață mai tihnită spre fericirea neamului său chinuit din acea vreme.

În personalitatea istorică a lui Șincai se concentrează toată evoluția firească, de aproape două veacuri, a cronicarilor înaintași; în viața lui zbuciumată tot martirajul unui popor soră, să zacă sub o stăpânire străină aproape o mie de ani. Ceace a făcut Horea și Avram Iancu pe calea armelor, a încercat Șincai pe drumul și mai greu al scrisului, neavând însă fericirea să-și vadă în timpul vieții, rodul a dus de munca sa.

GH. CARDAȘ

SPICUIRI BIBLIOGRAFICE

- 1) *Elementa linguae daco-romanae sive valachicae*. Vindobonae 1780. [În colaborare cu Samuel Micu]. Edit. II Buda 1805.
- 2) *Frima principia latinae grammatice*. Balasfalvae, 1783.
- 3) *Catechismul cel mare*, Blaj 1783.
- 4) *A B C sau Bucavănă*. Sibii 1783.
- 5) *Indreptare către aritmetică*, întâia parte, Blaj 1785.
- 6) *Epistola ad Ioannem de Lipsky*, Buda 1804. [Reprodusă în „*Tezaur de monumente istorice*” vol. I (1862) pag. 101].
- 7) *Cronica Românilor și a altor neamuri*. Iași 1853, 3 vol. Ed. II-a. Buc. 1886, 3 vol. — *Ediții fragmentare*: În „*Calendarul de Buda*”, 1807, 1808 și 1809; Iași 1843 (până la anul 999) editată de Gherman Vida; Buda 1844 (până la anul 1247) editată de A. Gavra. Ediție populară în „*Bib. p. toți*” cu o introducere de P. Popovici.
- 9) *Elegia Georgii Sinkai data ad auctorem Oradiadis*. Publicată în cartea lui Ladislai Nagy de Peretzen „*Orodiadis*”, M. Varadini 1804. Reprodusă în: „*Foiaia p. minte*” 1841 pag. 329; în T. Cipariu „*Acte și fragmente*” Blasiu 1855 pag. 273; în „*Archiv pentru filologie și istorie*” Blasiu 1867 pag. 247 și în cartea lui A. Papiu Ilarian „*Viața, operele și ideile lui Georgia Șincai*” Academia Română, Buc. 1869 pag. 106.

Numeroase opere istorice și filologice rămase în manuscris să găsim citate în Iacob Radu „*Manuscrisurile Bib. Episcopiei greco-catolice-române din Oradea-Mare*” Academia Română, Buc. 1923.

Correspondența lui Gh. Șincai cu diverși demnitari și oameni de știință din vremea lui, a fost reprodusă în interesanta lucrare a d-lui dr. Iacob Radu „*Doi luceferi rătăcitori*”. Gheorghe Șincai și Samoil Micu Klein” Academia Română, Buc. 1924.

L'art du peuple roumain

Aperçu historique du prof. Al Tzigara-Samurcaș. Catalogue de l'exposition de Genève 1925

Expoziția noastră de la Geneva a avut, se pare, un succes mult mai sigur și mai precis decât aceea de la Paris. Catalogul acestei expoziții, minunat înfăptuit, conține și, — destul de amplu dezvoltată pentru un catalog, — o privire generală asupra artei românești, țărănești și religioase. Cum manualele artistice la noi și asupra noastră, sunt rare, aceste câteva trăsături largi, fără alte intenții decât de a servi de o introducere pentru un public nepriceput, și unde, deci, orice detaliu este voit înlăturat, sunt totuși prețioase.

Într'adevăr, în fugă doar, chestiuni vaste sunt răscolite, cari, fiecare în parte, așteaptă o demonstrație științifică definitivă, rezimată pe sute de exemple.

Astfel, ni se pare de o importanță imensă, întrebarea dacă arta veche, în Orient, a pornit de la Sud sau de la Nord.

Cu toate că d. T. S. la cursuri găsea multe argumente pentru a socoti meșul ei de la Nord la Sud, aci nu se mai încep discuții. Apoi tot așa de important, dacă tradiția artistică a poporului român, — un popor cărui i se contestă toate tradițiile —, este sigură sau numai întâmplătoare. Pentru acestea toate e nevoie de un studiu de sine stătător, de comparație între artele populare ale diferitelor țări.

Muncă multă, deci, spirit de ordine, și vecinic riscul imposibilității unei siguranțe, dată fiind greutatea de a clasa pe epoci o artă anonimă.

De fapt, materialul fiind puțin durabil se strică lesne (de pildă tot ce e lucrat în lemn. De aici discuțiile interminabile asupra formei acoperișurilor bisericilor vechi). Și astfel, ca să ne dăm seama de arta poporului, în diferite timpuri, trebuie să presupunem vecinic o imitație exactă din tată în fiu, fără să putem urmări evoluția. Totuși exemplul d-lui T. S. (spirala) rămâne caracteristic. La Muzeul din Sft. Gheorghe avem exemple minunate în acest fel, datorite săpăturilor de la Ariudș. D. Laszlo, directorul Muzeului, le-a desemnat admirabil.

D-l T. S. insistă, cu dreptate, asupra gustului artistic, simplu și totuși rafinat, al poporului român. Se ocupă atunci de toate obiectele casnice, de covoare, de costume. Și apoi, afirmație prețioasă, crede că poporului îi revine meritul de a fi mlădiat și împerechiat, în zidirea bisericilor, o mulțime de motive venite de aiurea.

„L'admirable combinaison de styles — différents dans leurs principes constructifs — c'est le moeste paysan roumain qui l'a réalisée, car c'est lui qui, pour donner un seul exemple, a roumanisé le gothique, ayant servi de base au développement des églises moldaves”.

Într'adevăr, îmbinarea planului bizantin cu ornamente gotice (uneori italienești: bis. lui Rareș dela Suceava) a pricinuit minunatul stil moldovenesc așa de armonios și de original.

D. T. S. găsește prilejul, astfel, într-o introducere întâmplătoare, să atingă atâtă chestiuni mari.

Deși până la un studiu definitiv al lor, ele vor putea fi încă combătute, importanța discuției va fi dela început recunoscută. Vina studiului d-lui T. S. pornește din însăși importanța lui: amintegte că d. T. S. e cel mai în măsură să scrie o istorie complectă a artei românești, pe care noi o așteptăm, de atâtea vreme, poate nu zadarnic.

ANTON HOLBAN

A fost odată...

Era pe vremea lui Ionescu-Muscă, ofițerul stării civile.

Ștefan Velescu, profesor la Conservatorul și actor cu reputație la Teatrul Național, lăsase o impresie greu de șters. Dicțiunea și prestanța sa dădeau o deosebită putere de pătrundere recomandărilor ce înșira căsătoriilor, cu un spirit de variație recreativ pentru banalitatea unei solemnități repetate la infinit...

Muscă ținea cu tot dinadinsul să fie un ofițer vrednic de înaintașul glorios, și în lipsă de însușiri speciale, recurgea la o gravitate rămasă de pomină.

Când căsătoria perechi izolate în „salon”, în cadrul perdelelor grele și al ficușilor de cari își agățau martorii pălăriile, când era cucerul stricat, Ionescu-Muscă învăluia pe „tineri”, — expresie consacrată la starea-civilă și pentru cei în puterea vârstei, — într-o privire care-i traducea gândul întreg: pân'aci v'a fost... acum ascultați... toată fericirea voastră atarnă de gradul în care veți pricepe cele ce veți auzi...

Și într-un stil verbal, care se resimte de nivelul cultural al epocii și de rugina vârstei, le dădea sfaturi sincere, apăsând pe cuvintele în care și punea nădejdea supremă.

Când eșea pe sală, ca să officieze pentru perechile de toată mâna, prinse în horă împrejurul mesei ofițerului, aceeași privire forțată se învărtea peste copistul dela judecătoria, lipit de fata lui Cristea grădinarul, ca și peste elevul de administrație Berbec, ale cărui mustăți dăduseră gata pe Aglaița din Raionului; și oltenii, fetele dela periferie, negustorii ambulantei, lucrătoarele dela tricotate, gardiștii, bucătăresele, tot acest amestec pitoresc, în care fierbeau la un loc curajul și sfiala, speranța și grija, lua poziție militărească în fața ofițerului stării-civile.

Înainte de predica-i obicinuită, Muscă proceda la interogatorul prevăzut de lege.

Aici, după obraz și după instrucție, unii o nimereau, alții o mai buclariseau. Trebuie să fie în adevăr solemn și îngrijitor momentul, ca să te împiedici chiar când ai de spus numai un „da” și să te bâlbâi ori să răspunzi contrariul. Afară numai dacă pozna n'o face conștiința, care sparge brutal poșghita convențiilor fără sufler, nerezistente tocmai în clipa culminată...

Dar scâlcierile cuvintelor!

Într-o zi, adresându-se primei perechi, pe când celelalte așteptau cu respirația suspendată, ca s'o ia ca model la răspunsuri, Muscă întrebă:

— Vrei să-l iei pe dumnealui de soț?

— Cu plăcere!

— Nu se zice așa! strigă ofițerul... Nu mă importă dacă ai plăcere ori durere!... Nu înregistra, domnule!... Nu se trec asemenea răspunsuri.

Fata se roși și plecă atât de apăsător bătărea pudrată peste șirul de mărgel colorate, că se sparseră câteva.

Muscă o fixă aspru.

— Consimți?

— Cosmăț! răspunse ea, tremurând, după o suprasforțare.

— Dă-i afară!... Nu înregistra, domnule!... Pune-i în curte să învețe să răspundă, că-i ia dracul!...

Și solemnitatea urmă ca de obicei, cu bucurii și cu boclucuri, cum e dat vieții să fie.

DON JOSÉ

MENTIUNI CRITICE

LEON FERARU: *Maghernița veche și alte versuri din anii tineri*, „Curtea Românească”, 1926.

Indușător aspect și cultul pentru tinerețe! Pentru junetea noastră, mai ales. Pe coarda aceasta a juniei care se eclipsează în conul de umbră al neînduplecatului Timp, Francis Jammes și-a modulată atâtea din emoționantele sale melodii. Da, e o tristețe, o sfâșietoare certitudine, care ne strânge inimile, cu insensibilul ei clește, o dulce-gravă tortură, o perpetuu-necicatrizată rană, care stă acolo, în dosul inimii, înapoia pleoapelor, lângă butoiul dandian al lacrimilor și ne amintește, cu neobosită ei prezență, de timpul ce se trece, de biata noastră viață, de ireparabila tinerețe ce ne scapă și se pierde într-o îndușătoare ceață de melancolie.

LEON FERARU
desen de S. Maur

De unde o foarte firească slăbiciune pentru amintirile noastre din tinerețe.

D. Leon Feraru se lasă furat, în această culegere de versuri, și alunecă, din exces de dragoste, pe panta concesiunilor către sine însuși. S'o spunem chiar dela început: Acest volum este, în primul rând, omagiul pe care d. Leon Feraru îl aduce uceniciei sale literare. Dacă înțeleg pornirea și dacă admit slăbiciunea, nu voi subscris la practica ei. (Chit că și eu, în aceeași situație, m'ași face vinovat de același păcat). Pentru că astfel concepută culegerea de față, o ciudată textură de reminiscențe, pe care un poet definit — cum e cazul d-lui Leon Feraru — ori câtă cochetărie ar practica — trebuie s'o rebuteze în recuzita preistorică a temperamentului său. Și-apoi să mai lăsăm și istoriei literare, câtevava de lucru. Căci e de resortul istoricului literar să drezeze hărțile peregrinărilor anterioare, alternanțele unui talent poetic dela întâiele-i dibuiri până la definitiva lui ancorare în golful propriului său temperament.

Spuneam că d. Leon Feraru e un „poet

definit”. Oricât poemul magherniței sau alte aspecte ale unei copilării pe care o cântă în familiaritatea ei caracteristică, ar păstra ceva din frăgezimea accentului lor primar, vicisitudinile pe cari le-a cunoscut au trezit în inima muzei sale, ecouri din cele mai emoționante. Exilatul care a fost și este d. Leon Feraru vibrează, de peste mări și țări și inima lui pulsează în ritmul peisagiului natal. Poemele nostalgice n'au cunoscut mai expresive realizări de cât ale d-lui Leon Feraru, fie în „Inchinarea” cu care d-sa deschide volumul de față:

*Când voi muri, — căci vieța curge
către moarte,*

*Ai mei, jelind, țărâna o să-mi poarte
Acasă 'n țara doinelor,*

Sălaşul nădejdlor,

Să dorm în vecii-vecilor

În glia neagră, sub cerul românesc.

În preajma poporului pe care-l iubesc,

fie în acea admirabilă „Prăvălie românească”, — publicată în „Antologia poezilor de azi” și pe care culegerea de față nu o cuprinde — imagine integrală și realizare de modernă și autentică artă a dorului de țară, printre străini.

Iată de ce majoritatea ciclurilor și poemelor din „Maghernița veche” contrazic și poezia în genere și pe aceea a d-lui Leon Feraru, în particular. Între Iosif și Cerna, când nu și Eminescu, au oscilat preferințele uceniciei literare a d-lui Feraru. „Umbre vin timpla la geamuri” e un vers dintr'un „Cântec de leagăn” care n'are nimic din rezonanța cântecului de leagăn a lui Iosif, oricât ar aminti de versul tiranic al lui Iosif: „Ingeri, vin timpla, alene”. După cum tot la Iosif ne duce și un vers ca acesta: „Mai bine, spune-ne-o poveste, bunicule albit de vremuri”. Cât despre versuri și motive de elegie ca: „Codrul în adânc ne'mbie”, sau „Codrul ni-e prieten, frate...”, „Cu poporul de isoare”, „Și fruntea-mi de 'ntuneric însenin'o!”, „Și nu mai vii! Satanice miez de noapte, prin aer își târâște aripa încă”, „ghitara-i spartă, strunele plesnite”, ele au trecut prin filele lui Eminescu, dela care au înpru mutat nuanțe de vocabular. Însă numai atât.

Am indicat, în trecut aceste câteva reminiscențe după cum voi trece peste un însemnat număr de poezii neizbutite, numai ca să pledez încă odată pentru acel minimum de simț — autocratic pe care orice scriitor — oricât Maiorescu socotea altfel — trebuie să-l aducă în alcătuirea unui volum, mai ales, de poezii.

Absența unei arhitecturi clare, strică, în primul rând scriitorului deoarece nu cristalizează în suflul cetitorului, acele cristale, oricât de diverse, însă geometrice, deci definite. Volumul d-lui Feraru e încă o pildă. Iți trebuie un sigur fir de Ariadna ca să te descurci din atâtea cicluri și poeme contradictorii. Și e cu atât mai mult un păcat, cu cât sunt, în afară de nota nostalgică pe care în această culegere, d. Leon Feraru o neglijează, poezii pe care le memorezi cu deosebită predilecție; precum grațioase și simple, următoarele accente de discretă cantilenă:

*Și gândurile dor
Când însetat le ceri*

Parfumul trosti
Din clipele de ieri...

Ce frig e'n bietul culb,
Când pe pereții got
Vin umbre de-amintiri
Cu ochii de strigoi...

Și stau și le privesc
Și nu pot nici să plâng,
Nici părul să mi-l smulg,
Nici mâinele să-mi frâng.

Sau această „Obsesiune“ de ritm și muzicalitate, care îl apropie pe d. Leon Ferraru, din nou, de maestrul său, în vers, D. Anghel, ca și de tânăra generație de poeți, pentru cari expresia e trecută printr'un laminor de aluminiu :

O noapte de porfir și mărgărit...
Ușor mi-aduce vântul un ecou :
Un vers șoptit din Edgar Allan Poe
Ce'mbată ca o cupă de absint.

Și versul îl rețin, cu drag l-alint.
Ce sunet rar, și-adânc, și plin și nou !
Cs un oftat de mort, într'un cavou,
Ce s'ar trezi într'un sicriu de-argint.

Și încă alte, multe, acorduri de autentică poezie pe care numai o regretabilă neglijență critică, a d-lui Leon Ferraru, nu le-a plivit de o anumită neghină și nu le-a pus în adevărata lor strălucire.

I. VASILESCU-NOTTARA : *Străbătând China*, Dela Shanghai la Peking. Note de călătorie. Cu 64 fotografii originale și o copertă ilustrată de pictorul M. Teșanu. „ed. Ancora. S. Benvenisti“, 1926.

Mărturisesc dela început o anumită predispoziție favorabilă acestui fel de cărți. Nu cunosc, în afară de memorii, lectură mai agreabilă ca aceste jurnale de călătorie, instructive fără pedantism, confortabile vehicule, mai iuți și mai ieftine ca ultimile invenții, cu cari poți străbate țări și mări, fără nicio bătaie de cap. O astfel de carte e și aceea a d-lui Vasilescu-Nottara. Cum prea bine spune d-sa și în titlu și în încheierea volumului, sunt adunate între paginile acestea luminoase și luxuos împodobite cu pitorești și evocative fotografii, impresii fugare dintr'o ședere de 6 luni de zile, prin China. Moravuri, curiozități, aspecte ale unei civilizații nesocotită, sunt simpli și limpede prinse, fără pretenție de literatură sau erudiție, dar cu atât mai prețioase.

Dacă ași spune că după lectura ilustrată a cărții d-lui V. N. pot vorbi cu o apreciazabilă aproximație și de configurația europeană a Shanghai-ului și de localurile de ceași și de teatrul chinez, de impresionantul mormânt al lui Ming din Nanking, cu monumentalii elefanți de piatră jelinđ pe împăratul mort, și de vastele fluvii lan-ce-Kiang și Hoang-Ho, de zidurile chinezești și atâtea alte chinezisme — cred că ași aduce cea mai simplă dar mai elocventă caracterizare a meritelor acestei cărți.

O îndatorire firească, cere să subliniem execuția tehnică, căreia editura „Ancora“ nu i-a preocupat nici una din atracții. „Străbătând China“ e în acelas timp și o frumoasă lucrare de lux tipografic.

PERPESSICIUS

În numărul viitor :
E. LOVINESCU : *Istoria civilizației române moderne*, 3 volume.

ACTIVITATEA TEATRULUI NAȚIONAL DIN BUCUREȘTI

Spectatorul zilelor de azi, căruia l-ai aminti de zile grele, de săli goale, de monștri primitivi, în istoria Teatrului Național ar avea de ce să surâdă. Atât de mare e distanța străbătută. Suntem în plin și accelerat progres, sub toate raporturile. Dacă renașterea aceasta a Teatrului Național, începută de aproape două decenii, a cunoscut impulsul lui Davilla, epoca de după războiul i-a consolidat succesele. Teatrul Național trăește sub cea mai favorabilă stea.

Nu este inutil a recunoaște că directoratul care se continuă de doi ani, al d-lui Corneliu Moldovanu, a adus Teatrului Național acea sollicitudine și dragoste de gospodărie și de frumos care sunt profund activității sale și care s'au validat din prezidențiile pe cari le-a implinit, cu osebuită strălucire, la Societatea Scriitorilor Români.

Stagiunea 1924—1925, încheiată la 31 Mai 1925, și dusă pe de-antregul sub direcția d-lui Corneliu Moldovanu, s'a deschis în ziua de Vineri 29 August 1924, conform tradiției înrădăcinată la Teatrul Național, cu „Viforul“ lui Delavrancea. Interpretarea avea în rolurile principale pe d-nele Olimpia Bârsan, Cleo Pan Cernățeanu și C. Zimniceanu și fruntașii scenei, d-nii: Nottara, Demetriad, Brezeanu, Iancu Petrescu, etc.

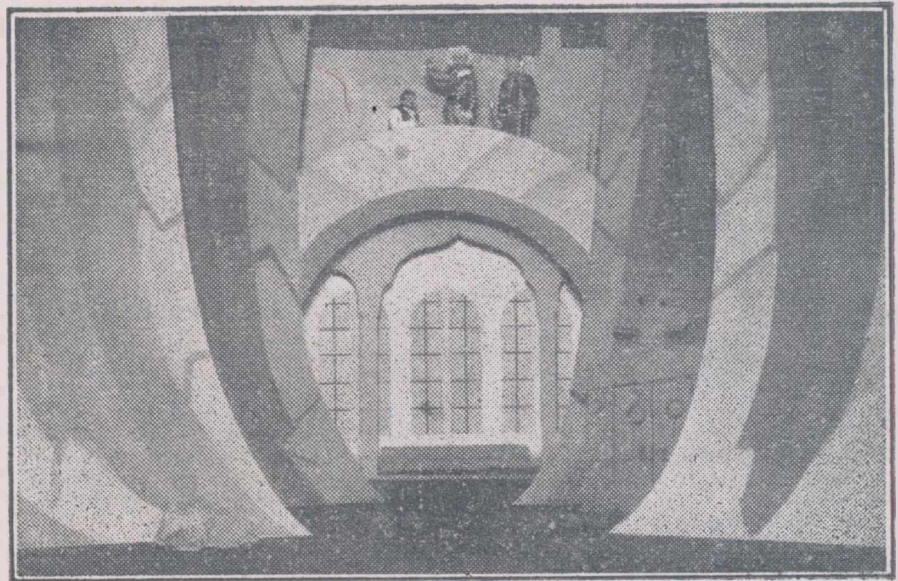
Stagiunea aceasta a ridicat pe primul plan literatura originală, atât ca număr de lucrări reprezentate cât și ca număr de spectacole. Ea a arătat în cel mai eloquent mod că departe de a ocoli, publicul românesc se arată tot mai atras spre o producție literară cu care se simte înrudit sufletește. Pe de altă parte, desigur, acest rezultat frumos poate să dovedească și ridicarea vădită a nivelului acestei producții indigene.

1924, are loc premiera piesei „Păcaț“ a d-nei Lucreția Petrescu, despre care d. I. Al. Brătescu Voinesti făcuse o atât de elogiasă comunicare la Academia Română trezind așa de vehemente reacțiuni. Distribuția bogată, în frunte cu d-nele Ana Luca, Alexandrina Gusty, și d-nii Ciprian și Tălvan, cu punerea în scenă a d-lui V.

CORNELIU MOLDOVANU

Enescu. Miercuri 15 Octombrie 1924, d. Alfred Moșoiu, autorul piesei „Jocul Apelor“ reprezentată tot la Național într'o stagiune trecută, aducea în fața publicului a doua lucrare a sa „Pierde Vară“. Distribuția cuprindea pe d-nele Maria Giurgea, Maria Ciucurescu Bulfinsky, Puia Ionescu și d-nii I. Morțun, Ion Sârbu și N. Bălățeanu. Peste nouă zile, la 24 Octombrie,

„DON QUICHOTE“ (Regizor Soare Z. Soare).

Într'odovăr s'au reprezentat în decursul stagiunii 30 de lucrări dintre care 5 într'un act, iar restul spectacole întregi. Din aceste 30, 16 au fost premiere și 14 reluări.

Premierele originale au fost 12. Cea dintâi dintre ele au fost „Doamna Munților“ de I. U. Soricu. Piesa a fost jucată întâi cu prilejul festivităților dela Câmpeni din toamna trecută și reluată în matineurile din Capitală Duminică 7 Septembrie 1924. Piesa a fost pusă în scenă de d. C. Nottara și a fost jucată de actorii tineri ai Naționalului.

În seara zilei de Miercuri 24 Septembrie

într'o punere în scenă fastuoasă datorită d-lui Soare Z. Soare, s'a jucat pentru întâia oară dramatizarea făcută de d. Demetriade care a făcut o excelentă creație în rolul titular și d. Soreanu în Sanchopansa.

Vineri 21 Naembrie 1924, Teatrul Național joacă „Thebaida“ d-lui Victor Eftimiu într'o distribuție și o montare făcută de autor. Piesa a realizat 53 de spectacole în serie. Interpretarea cuprindea pe d-na Agepsina Macry, Lilly Popovici, și d-nii C. Nottara, Bulfinsky, Atanasescu, Pop Marțian, Calboreanu, etc.

Vineri, 12 Decembrie d. Ion Pillat, în colaborare cu d. Adrian Maniu, au prezentat adaptarea lor dramatică a romanului lui Nicolae Filimon „Ciocoll vechi și Noi”. Piesa a fost pusă în scenă de marele meșter d. Paul Gusti și a dat prilej la două mari izbânzi actoricești: d. N. Bălățeanu, în rolul titular a făcut o crea-

Petrescu, Brezeanu, Toneanu și Morțun și pe d-na Ecaterina Zimniceanu ce s'a dovedit o Zoe fără de greș și d. Pella un Cațavencu plin de vervă. În decursul reprezentațiilor d-l I. Sârbu a intrat în rolul cetățeanului turmentat iar d. P. P. Georgescu în Cațavencu.

Ultima reluare a fost „Apus de Soare”

„Bărbierul din Sevilla” s'a jucat Miercuri 11 Martie, sub direcția de scenă a d-lui Soare și în interpretarea d-lor Mircea Pella, Bulfinsky, Bălățeanu, Mărculescu și a d-nei Toto Ionescu.

La 1 Aprilie, d. Paul Gusti a prezentat „Nebunile dragostei” s'a jucat și „Smotterpretarea excelentă a d-nelor Maria Giurgea, Aura Radovici și a d-lor Soareanu, Toneanu și Bălățeanu. Odată cu „Nebunile dragostei” s'a jucat și „Smochine de Sicilia” actul lui Pirandello, cu d. Sârbu și d-na Gusti în rolurile principale.

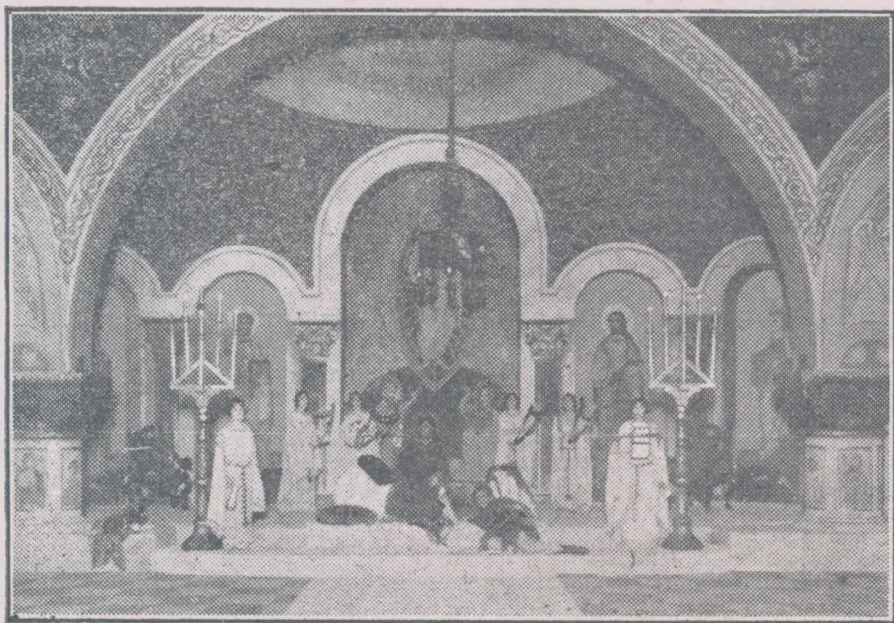
La 8 Mai, s'a jucat sub direcția de scenă a d-lui Soare „Un joc periculos” de Strindberg cu d-nii Morțun, Athanasescu, Vraca și d-ra Puia Ionescu.

„Sărutarea” de Banville s'a jucat cu d-nele Toto Ionescu și Tanți Bogdan la 9 Octombrie 1924 și „Doi Prieteni” de Mazzaud în interpretarea d-lor I. Morțun și I. Sârbul, la 18 Februarie, odată cu „Femeia cu două suflete” a d-lui Ion Săn-Giorgiu. Reluările din repertoriul străin au început Sâmbătă 30 August 1924 cu „Shyloch” a lui Shakespeare interpretat de d-nii Brezeanu și d-na Marioara Zimniceanu și regizat de d. Soare. I-a urmat „Pescărușul” de Anton Cehov, pus în scenă de d. Enescu și jucat de d-nele Filotti, Gusti, Dida Solomon, Getta Chernbach și d-nii Sârbu, Mărculescu, Tălvau și Bălățeanu.

La 28 Noembrie, cu prilejul retragerii din teatru a d-nei Adelina Mărculescu s'a jucat „Avarul” de Moliere cu d. Brezeanu Demetriad.

În total stagiunea 1924—1925 a avut 592 reprezentații dintre care 238 cu lucrări românești și 154 cu traduceri.

Stagiunea în curs s'a deschis Sâmbătă 29 August 1925 cu „Vlaicu Vodă” a d-lui Davilla, interpretată de d-nii Demetriad, iar la 13 Februarie 1925 „Hamlet” cu d. Petrescu, Bulfinsky și d-nele Constanța Demetriad, Cleo Pan Cernățeanu etc. Rolul titular a fost jucat mai târziu și de d. Calboreanu. Piesa și-a serbat Duminică 27 Septembrie 1925, a suta reprezentație.

„BIZANTZ” (Regizor V. Enescu).

ție care l-a consacrat, iar d-na Marioara Zimniceanu a reînviat și întărit marea încredere pusă în talentul rar al d-sale.

La 16 Ianuarie 1925, s'a jucat a doua lucrare dramatică a d-lui Mircea Dem. Rădulescu, „Bizantz”. A fost pusă în scenă de către d. Vasile Enescu. Distribuția: d-na Maria Filotti, Aristide Demetriad, Iancu Petrescu, Athanasescu. Mai târziu rolul d-lui Demetriad a fost jucat de d. Ciprian.

„Femeia cu două suflete” grotesca d-lui Ion Săn-Giorgiu, s'a jucat Miercuri 18 Februarie. A fost pusă în scenă de d. Gusti și interpretată de d-na Lilly Popovici și d-nii Bălățeanu, (dublă de A. Pop Marțian) Stăncescu, Calboreanu etc.

La 4 Martie s'a jucat piesa „Iubire” a d-lui Paul I. Prodan, tot sub conducerea scenică a d-lui Gusti și cu: d-na Filotti înconjurată de d-nii Calboreanu, Bălățeanu și alături de d-nii N. Soareanu, Mărculescu, Duțulescu etc.

Miercuri, 8 Aprilie 1925 s'a jucat „Isus” de d. N. Iorga într-o puere în scenă stilizată ca arhitectură, dar compusă în jocul de mare și de pete de culoare, în felul anumitor tablouri religioase din Grüneval și Dürer. egizura o avea d. Soare, d. Ciprian în Iuda și d-na Ana Luca în Maria au fost în fruntea distribuției. Vineri 8 Mai, d-ni Sfetescu și Dan reprezentau pe „Mitu Boerul”, iar la 20 Mai, „Niță Galantonul” de d. Mihăileanu Stem:o.

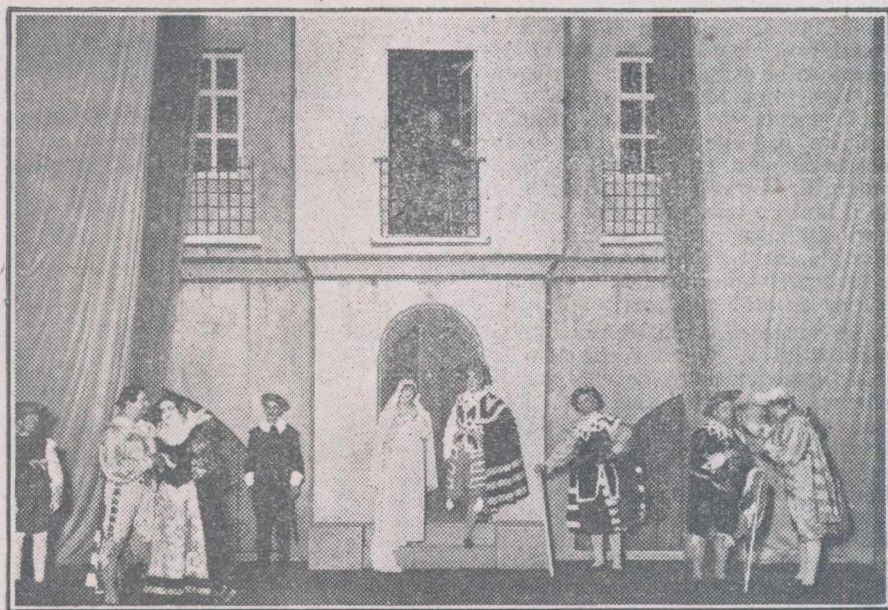
Reluări de piese originale au fost cinci. Cea dintâi, după „Viforul” cu care se deschisese stagiunea a fost „Un Erou” comedia d-lui Maior Chirișescu, premiată de Asociația criticilor dramatici și reprezentată întâiu Luni 15 Septembrie 1924.

Joi 20 Noembrie 1924 a fost reluat succesul stagiunii 1923—1924 „Făt Frumos” poemul dramatic al d-lui Horia Furtună. Interpretarea: de Aristide Demetriad, dublat mai târziu de d. A. Pop Marțian și d-na Maria Giurgea, dublată de d-na Victoria Mierlescu.

„Scrisoarea Pierdută” a nemuritorului Caragiale a fost reluată și în această stagiune, Miercuri, 10 Decembrie 1924, într-o distribuție care cuprindea în afară de obișnușii interpreți ai rolurilor: d-nii Ion

de Delavrancea, jucat de maestrul Constantin Nottara, Vineri 23 Ianuarie 1925, cu prilejul serbării date de Teatrul Național pentru împlinirea a 50 de ani de teatru.

Din marele repertoriu universal stagiunea de care vorbim a dat într-o montare, excepțională, conform montării originale, „Bolanul inchipuit” al lui Moliere. Piesa pusă în scenă de d. Soare și jucată de d. Toneanu, Brezeanu, Morțun și d-nele Marioara Zimniceanu și Puia Ionescu, s'a jucat Luni 1 Septembrie 1924. Vineri 3

„FEMEIA INDARATNICA” (Regizor P. Gusti).

Octombrie 1924, sub direcția de scenă a d-lui Gusti s'a jucat cu mare succes celebra comedia a d-lui Shakespeare „Femeia îndărătnică”. Ea a dat prilejul unei extraordinare creații d-lui Bulfinsky în Petruchio și a fost o consacrare unanim recunoscută pentru d-na Marioara Zimniceanu.

A doua zi după deschiderea stagiunii s'a reluat „Bizantz” de Mircea Rădulescu căreia i-a urmat la 4 Septembrie 1925 premiera comediei lui Bernard Shaw, „Cezar și Cleopatra”. Piesa a fost pusă în scenă de d. Gusti și a fost jucată de d. A. Demetriad, Athanasescu, Dumitrescu

cu și d-nele Toto Ionescu, Anicuța Cârje și Victoria Mierlescu etc.

Joi 10 Septembrie s'au reluat „Smochine de Sicilia” și „Nebuniile Dragostei” de Regnard, iar Vineri 18 Septembrie 1925, în regia d-lui Soare s'a jucat pentru întâia oară în țara noastră, partea I-a din „I Faust” de Goethe. În rolul titular, d. Vraca. Creația d-sale a fost subliniată de public și critică. În Mefisto au apărut d-nii Bulfinsky și Ciprian iar în Margareta d-na Aura Buzescu.

nard Shaw, „Secretul” de Bernstein și „Phedra” de Racine, se vor mai juca „Georges Dandin” de Molière și „Doctorul fără voie”, „Richard III-lea” și „Poeste de Iarnă” de Shakespeare, „Unchiul Vanta” de Cehov, „Viața e un vis” de Calderon, „Doctorul în Dilemă” de Bernard Shaw și câteva lucrări într'un act ca „Morcovă” de Jules Renard și „O Nuntă” de Cehov.

Se vor relua „Romeo și Julieta” și „Regele Lear” de Shakespeare, pentru com-

Peisagiul bucureștean

Bucureștii, îngrămădirea această paradoxală, în care se întâlnesc atâtea aspecte contradictorii — bătrâne și moderne, elegante și bocci, duioase și hilariante — prezintă, pentru pictorul însetat de frumusețea vie, un nesfârșit domeniu de inspirație și de rodnică activitate plastică.

Sub fereastra atelierului meu se desfășură o priveliște umilă cu infinite variațiuni de linii, culoare, lumină și stil. — după vreme și anotimpuri.

O curte mare, patrată, în care, vara, scaeții, romanița, găbenelele și spinărișul anonim inundă o căsuță amărită, ai cărei pereți albi par o frescă străveche, cu năluciri investmântate în chilimbăriu și smarald, ce mor, sub cozorocul acoperișului negru, cărpăcit și enorm.

Trei salcâmi, înclinați diagonal, ca după vijelie, cu crengi pe care, sub stilizarea elegantă a frunzelor, le bănuiești subțiri, fragile, elastice, ca niște șerpi negri în ierburii, adăpostesc, în umbra lor firavă două culmi de scânduri, atât de vechi, că par două blocuri de rugină : o laună și o bucătărie de vară.

Dacă prin unul din cele două schilave acoperemânturi, n'ar ești un burhan negru, privind afară, strâmb și speriat, confuzia atribuțiilor ar fi inevitabilă...

În stânga acestui peisagiu, banal și umil, se înalță, trufașă, o clădire de raport, cu cinci etaje și ferestre mici, suprapuse matematice.

Un elevator de fier zgârie vertical și sinistru vasta suprafață a albului crud, dând edificiului întreg solemnitatea tristă a unei uzine nouă.

În curtea uscată a caselor mari, înconjurată de ziduri solide și proaspete, servitoare zvelte, în șorturi albe și pantofi cu tocuri înalte, bat cu lopeți de trestie covoare scumpe, întinse pe o bară.

Pe grumazul zidului înconjurător, un motan negru, intimidat de ropotele lopeților, nu îndrăznește să sară.

Parc un punct de tăcere, încremenit în spațiu.

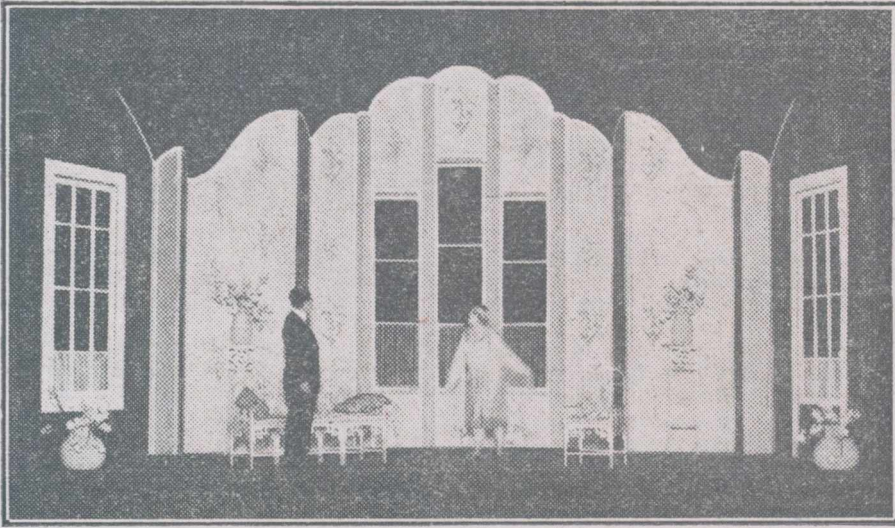
În ograda bătrână, aproape pierdut în valul buruienilor, un pensionar uscățiv și sprinten ca un ied, taie surcele, cu gesturi ordonate, pentru nevasta care, gâfâind sub malurile de grăsime, curăță cartofi tineri, pentru supa prânzului. În umbra bucătăriei cu burhanul strâmb și speriat.

Deasupra păcii acestei curți umile și tihnite, se înalță, profilându-se pe albastrul tulbure al cerului, masa grea de alburii viorii, de cărămizuri stinse, de gris-uri argintii, în cari ochiul, sfredelind spațiul, descoperă înghesuiala masivă, uriașă, barbară, a centrului negustoresc, unde clocotește viața sub fețele ei cele mai crâncene.

Pe ici, pe colo, în nerspectiva aceia de fier, beton, cărămidă și zinc. — bănuiești răsărind din negrul curtilor mascate, plâși gravi, vârfuli prizărite de salcâmi bolnavi și crenguțe de oțetari cu mlădieri de plânșet.

Fiecare anotimp, fiecare lună, fiecare zi, fiecare oră așterne peste decorul acestui o notă diferită și surprinzătoare, — nici odată repetată.

Mă gândesc cu câtă grație ar juca

„MANECHINUL SENTIMENTAL” (Regisor P. Gusti).

Miercuri 14 Octombrie s'a reprezentat „Mesterul Manole” de Victor Eftimia, sub direcția de scenă a autorului. Interpretarea a avut pe d-nii Nottara, Demetria-le, Brezeanu, Soreanu, Bulfinsky, Atanasescu, Polizu, Vraca, Tălván și d-nele Agepsia Macri (dublata mai târziu de d-na Lilly Popovici) Constanța Demetriade etc.

Miercuri 4 Noembrie s'a jucat „Nevestele vesele din Windsor” pusă în scenă de d. Enescu și interpretată de d-nii Gr. Marculescu, Atanasescu, Duțulescu, Arendy, A. Pop-Marțian, Vraca, Baldwin și d-nele Marioara Zimniceanu, Puia Ionescu, Fanny Rebreaanu. Miercuri 18 Noembrie, d-na Lucrezia Petrescu își reprezintă a doua sa lucrare „Anuța”. Piesa a fost pusă în scenă de d. Gusty și alături de interpretarea d-ilor Soreanu, Marculescu, Stăncescu și Pop Marțian, d-ra Ionescu, a reperutat un veritabil succes.

Vineri 4 Decembrie în regia d-lui Victor Bumbăști s'a jucat comedia lui Gogol „Căsătoria” cu d-nii Sârbu, Calboreanu, Manu, Fintecșteanu și d-nele Sonia și Natașa Alexandra în rolurile principale. Odată cu această piesă se joacă și „Prețioasele Ridicole” a lui Molière însă în interpretarea d-ilor Vraca, Marțian, V. Antonescu și a d-nelor Aura Radovici Tantzi Bogdan.

După 1 Ianuarie a. c. din repertoriul original s'a jucat până acum „Manechinul sentimental” de Ion Minulescu, cu d-nele Voiculescu, Aura Radovici și d-nii Stăncescu, Sârbu și Bălățeanu apoi „Striana” de Alfred Moșoiu, cu Maria Giurgea, Ciprian, Marțian etc.

Vor urma : „Generație de sacrificiu” de Valjean, „Apostolii” de Liviu Rebreaanu, „Frământări” de Mircea Stăfănescu, „Cleopatra” de N. Iorga, „Palatul fermecat” de Ionescu-Darbu, „Virtutea Militară” de Pancu și „Tinerete fără bătrânețe” de Pillat și Maniu.

Se vor relua „Fata din Dafin” de Froda și Maniu, „Patima Roșie” de Sorbul, „D'ale Carnavalului” de Caragiale și „Noaptea Furtunoasă”.

Din repertoriul universal, afară de piesele ce se vor juca în Februarie cu d-na Marioara Ventura, „Ioana d'Arc” de Ber-

plectarea ciclului shakespearean care se intenționează să se facă și se vor face pregătirile necesare unei montări excepționale pentru „Cyrano de Bergerac” al lui Edmond Rostand.

PREMIUL I DE PROZA

„Universul Literar”
de 5,000 lei

Am anunțat într'un număr trecut al revistei instituirea unui premiu, de 5000 lei pentru o lucrare în proză : năvel, schiță, amintire, fragment de jurnal, sau oricare alta din varietățile lucrărilor în proză.

Termenul de predare al manuscriselor este de două luni dela data primei publicări. Deci ultimul termen este 24 Martie 1926.

Manuscrisele vor fi scrise cîteș, fără a purta iscălitura autorului. Fiecare manuscris va avea însemnată sus, pe prima pagină, într'un colț, o deviză convențională (de pildă : poeta nascitur sau unirea face puterea, etc.)—aceiași deviză convențională se va însemna și pe un plic de cartă de vizită, în launtru cărui autorul își va încheie numele.

Manuscrisul, cu deviza astfel scrisă, dimpreună cu micul plic de vizită, se încheie într'un plic mai mare, oficial, și se trimite, recomandat redacției sau redactorului „Universului Literar”, str. Brezoianu, 9 bis. E preferabil ca plicurile acestea să poarte într'un colț, sau pe verso, specificarea pentru premiul de proză.

Comisiunea care va ceti și va premia cea mai bună lucrare se compune din d-nii :

LIVIU REBREANU
E. LOVINESCU
N. DAVIDESCU
ION PILLAT
PERPESSICIUS

fantazia unui Japonoz peste realitatea care se desfășoară sub ferestrele mele, — deopotrivă banală, elegantă, tristă și vloale!

Ce-ar preciza, ca expresiune în detaliu, un **Canaletto** și cât tragic ar stoarce un **Utrillo** din alburile care stărnesc, nevinovat, în împărăția moartă a gris-urilor!

Urmăriți expozițiile noastre cu deamănuntul.

Nu veți întâlni un singur peisaj, care să nu vorbească de aspectele atât de obișnuite dar atât de expresive, tocmai prin banalul lor, ale Bucureștilor.

Peisagistul bucureștean ignorează Capitala.

Nu fiindcă n'ar iubi-o sau n'ar urî-o, indestul.

Ci fiindcă, **principialmente**, nu-l interesează.

Peisagistul bucureștean a rămas un încăpăținat romantic, chiar atunci când afectează, plastic, un realism de imprmut.

Dacă ar avea posibilitatea materială să se deplaseze repede, comod și ieftin, în spațiu, el ar deveni, netulburat, un exotic.

O preumblare de câteva săptămâni pe malurile umede și grase ale Gangelui, sau prin stepele aride ale Australiei, l-ar fixa, pentru tot restul vieții, într-o viziune „nouă”, — care, ulterior, în atelierul din București, s'ar reproduce periodic, abondent și mecanic, fără necesitatea unei alte călătorii, de reimpresă.

Constrâns de nevoia de a confecționa, iar împins totuși de dragostea lui pentru „natură”, peisagistul nostru la drumul Chitilei sau Floreascăi, — și acolo ori cum, **în altă lume**, muncește cu seriozitatea maniacului, traducând, uneori cu o fidelitate deconcertantă, înfățișări cu desăvârșire plate sub raportul plastice, dar cari, în casele amatorilor insetați de „poesie” și „necunoscut” au un incontestabil succes.

Iar Bucureștii ne chiamă cu înfățișările lui expresive până la durere, — și nimeni nu-i răspunde.

Peisagistul nostru își fură, cu adorabilă nevinovăție, — propria căciulă...

N. N. TONITZA

BIBLIOGRAFIE ARTISTICA.

W. Staub: Le Mexique, architecture et paysage, 125 fr.

N.: Costumes des femmes Pays de Caux, 150 fr.

Seguy: Bouquets et Frondaisons, 200 fr.

N...: Les Cathédrales. Encyclopédie par l'image, 3 fr.

L. Rosenthal: Manet, aquafortiste et lithographe, 60 fr.

Raymond Rey: Les vieilles églises fortifiées du midi de la France, 25 fr.

N...: Forain aquafortiste, 23 fr.

Noguchi: L'art au Japon: *Hiroshige*, 25 fr.

Noguchi: L'art au Japon: *Karin*, 25 fr.

Oursel: La miniature au 18-e siècle à l'Abbaye de Citeaux (*Bossard*), 175 fr.

EXPOZIȚIIE:

Cartea Românească: Theodorescu-Sion. *Căminul Artelor*: Jalea, Pherekyde, Lucia Bălăcescu, Gory Mircescu, Pop Ludoviciu.

Casa Artel: Grigorescu, Lukian. Andreescu, etc.

Ateneu: Neyllis.

La teatrul popular: Cămila trece prin urechile acului

Cine a ales piesa aceasta și a stăruit să fie reprezentată pe scena tinerească a teatrului popular, a dovedit fără îndoială mult gust artistic.

Iar aceluși director de scenă, care s'a silit s'o monteze așa de unitar, așa de logic, și să îndrumeze pe tinerii artiști, cum i-a îndrumat, i se cuvin desigur, cele mai generoase elogii. Mi se spune, că acela ar fi d. Victor Ion Popa. Ii adresez cu mai multă căldură, cuvinte bune și entuziaste.

De mult n'am mai văzut pe scenă și nici n'am citit o piesă mai senină, mai pulsată de optimism, mai potrivită epocii și mentalității actuale de tâlmăcire largă, generos îmbrățișătoare a putințelor de transformări, prin forțele sufletești reale, personale, vibrante de energie.

Literatura celă a produs lucrări de acestee, care oglindesc marea și sănătoasă voință a unui popor, care știe ce vrea și-și urmărește cu îndârjire năzuințele.

Persoanele din piesă sunt puține, caracterizate prin însușiri precise și angajate în desfășurarea acțiunii prin încrucișarea voințelor lor distincte, determinate de temperamente deosebite. Dialogul se desfășoară limpede, vioiu, uneori năvalnic ca speranțele, alte ori sumbru ca remușcările.

O familie de nevoiași: un bătrân suferind, care-și exploatează cinic suferința, o bătrână dibace în a ști să profite de mila, care se adresează bătrânului și o fetișcană care vrea să muncească și-și caută cu râvnă de lucru.

Intre cei cari se înduioșează de suferințele bătrânului — când se silește să arate ce grozav suferă în fața miloșilor — e și un tânăr, „de condiții bune”, din alt mediu mult mai ridicat.

Tânărul acesta se îndrăgostește de fata bătrânului, care-și exagerază pe stradă durerea și a bătrânei, care-și exploatează moșul bolnav.

Fata răspunde celui care o iubește. Se trudește, se frământă, dar izbuteste să înfrunte atâtea dificultăți de educație, de învățătură, de mediu, — cămila trece prin urechile acului, — și se adaptează. Fata stăpânește pe tânărul timid, înfrânge și voința tatălui lui care i se opunea.

Bunul simț nativ, inteligența necesară adaptării biruitoare, simțământul punerii, în mișcare a tuturor resorturilor sufletești pentru înălțare morală, le are fata și sunt arătate în piesă, așa de firec și de simplu, așa de ritmic și de cuceritor.

Dar ce interpretare inteligentă! Ce silită de talente reale! Ce râvnă frumoasă de tinerețe harnică!

D-nii Băcășeanu, Georgescu, Șuba, Barcaroiu, d-rele Nicolau și Oprea au dovedit însușiri foarte remarcabile.

B. CECROPIDE

31 Ianuarie, 1642: S'a jucat în Iași „Bădăranul boierit”, comedie de Molière, tradusă de I. V.

1 Februarie, 1838: S'a născut în Folticeni nuvelistul Neculai Gane.

1884: Apare în București revista literară și politică „Țara Nouă” condusă de Ioan Nenitescu.

1885: Apare în București ziarul socialist „Drepturile Omului”, condus de Const. C. Bacalbașa, Al. Brăescu, Const. A. Filitis, C. Mille, Ioan Nădejde etc...

1892: Apare în Cernăuți „Încercări literare”, revistă condusă de S. Bodnărescu, C. Berariu și G. Toma.

1902: Apare în București „Revista Română”, politică și literară, condusă de Teohari Antonescu, Ion Bogdan, Mihail Dragomirescu, S. Mehedinți, C. Rădulescu-Motru, etc.

1905: Apare în București „Viața Nouă” revistă literară, condusă de d. Ovid Densusianu.

2 Februarie, 1821: A murit la Buda istoricul și filologul Petre Maior.

1869: I. C. Massim a vorbit la Ateneul Român din București „Despre limbă”.

3 Februarie 1828: S'a născut în București scriitoarea Dora d'Istria.

1848: Se joacă pentru prima oară la Iași, piesa „Nunta țărănească” de V. Alecsandri.

1877: S'a născut în Iclodul-Mare (lângă Gherla) scriitorul Gavril Todiciă.

1879: George Marian a ținut o conferință la Ateneul Român din București despre „Ciocoi vechi și noi” de N. Filimon.

1893: Apare în Iași ziarul național-liberal „Evenimentul”.

4 Februarie, 1842: S'a jucat în București de trupa nemțească piesa „Lucreția Borgia”.

1849: A murit poetul C. Conachi.

5 Februarie, 1836: Apare în București ca supliment la „Curierul românesc” al lui I. Eliade Rădulescu, gazeta literară „Muzeul Național”.

1889: Apare în Roman „Ciocolul” ziar social-democrat condus de V. G. Morțun.

1905: S'a jucat pentru prima oară piesa „Manasse” de Ronetti Roman.

6 Februarie, 1803: S'a născut în Ardeal Teodor Aaron.

1866: Apare în București „Satyrul” revistă umoristică condusă de B. P. Hașdeu, N. Nicolescu, St. Velescu și Fundescu.

Th. Văcărescu a vorbit la Ateneul Român din București despre „Goethe”.

1869: G. Sion a vorbit la Ateneul Român despre revista „Convorbiri literare”.

1920: A murit Dimitrie Sturdza-Scheianu.

Erata

În studiul d-lui Dragoș Protopopescu: Hamlet sau între istorie literară și estetică s'au strecurat (în partea II-a) urgătoarele greșeli de tipar:

Col. I. Rândul 51 în loc de legându-se a se citi lepădându-se; Col. II. rândul 36 în loc de conspira a se citi complică; Col. II. rândul 72 în loc de vinovații a se citi inovații; Col. II. rândul 79 în loc de promic a se citi prolific; Col. IV. rândul 20 în loc de istorismul a se citi istorismul lui; Col. IV. rândul 24 în loc de problemele a se citi poeme.

Cronica muzicală

Concertele date de „Asociația de muzică de cameră“

(Palatul Ateneului 12, 18 și 26 Ianuarie 1926)

Lipsurile numeroase și jignitoare pe care le înfățișează viața noastră muzicală nu pot fi înlăturate cu paliative. Va trebui întreprinsă o acțiune viguroasă și generală care, curățând terenul de ecourile chansonetelor triviale, să pună la dispoziția tuturor straturilor sociale muzica marilor maestri. Niciun gen de muzică însă, nici cel dramatic al operei, nici cel simfonic, nu este mai propriu pentru inițierea educației muzicale ca muzica de cameră. Liberă de uluitoarele resurse tehnice extramuzicale ale dramei muzicale și de amploarea și diversitatea materialului sonor al orchestrei simfonice, muzica de cameră își restrânge mijloacele materiale la sonoritățile reprezentative ale câtorva instrumente și, creiată îndeobște în stilul ciclic de sonată clasică, constituie, și ea conținut spiritual și ea formă de artă, mijlocul sigur de cultură muzicală. De aceea socotim eforturile înjghebărilor de muzică de cameră ca inaugurarea unei nouă vieți muzicale românești, dela care să putem răvni și o cât mai cuprinzătoare împărtășire a frumuseții sonore din partea auditorului, și un stimul mai viu pentru producțiunea muzicală.

Cunoaștem trei înjghebări de muzică de cameră care concertează în București: „Quartetul Regina Maria“, „Quartetul Capeleanu“ și „Asociația de muzică de cameră“. Mai în măsură de a satisface cerințele materiale ale diferitelor aranjamente de muzică de cameră este fără îndoială, Asociația pe care o pomenim mai la urmă, rămânând ca cele două din tîi să-și probeze virtuozitatea în quatuorul de coarde. Totuși, deși presidată de minușia suflători dela Conservatorul bucureștean, „Asociația“ și-a alăturat și valoroasele arcușe ale fruntașilor orchestrei operei și astfel, se prezintă alcătuită din șapte robuste forțe de soliști, pe care nu arareori le-am remarcat cu mândrie, fie la concertele simfonice, fie la reprezentațiunile „Operei române“. Instrumentele de suflat sunt reprezentate în „Asociație“ de către neîntrecutul maestru al clarinetului, d. Hoerath, prin flautul vrăjit al d-lui profesor Solomonescu, prin sigura îndemănare tehnică și neclintita conștiințiozitate artistică a d-lui prof. de fagot Dan Simionescu și prin suavul corn, plin de limpiditate și de căldură, al d-lui prof. Nițulescu, care contribuie și cu neobosite și nesfârșite străduinți pentru succesul înjghebării. Arcurile sunt întinse de abilitatea recunoscută a două incontestabile talente violonistice: d. Theodorescu (violină) și d. Mendelssohn (viola); iar la violoncel d. Thaler se ține riguros în notă. La nevoie, ansamblul se completează cu o nouă hipostasă a d-lui Hoerath, aceia de violonist secund, care nu-i de fel de disprețuit. Pentru cele trei concerte din cursul lunii Ianuar, „Asociația“ s'a bucurat de concursul, de sigur, foarte prețios al d-nelor Cella Delavrancea și prof. Muza Germani-Ciomas și al d-lui Alfred Alessandresco. Câțesii trele numele virtușilor noștri pianiști au fost înscrise astfel, pe programele „Asociației“ alături de membrii ei și de d. prof. Prunner, contrabasistul cu renume, și de d. Flomen, cești doi din urmă numai pentru execuția octettului de Schubert.

Literatura muzicii de cameră este extrem de bogată. Prof. dr. Wilh. Altmann a întocmit un conștiințios repertoriu al acestei literaturi dela 1841 apărut în 1923 în a treia edițiune la Merseburger, Leipzig) care formează un volum de 170 pa-

gini, necuprinzând niciun text sau indicațiune istorică, decât autorul pieselor, numele, anul tipării și editorul. Din această atât de bogată literatură, „Asociația“ și-a format foarte potrivite și interesante programe, în fruntea cărora a strălucit Mozart cu *Quintettul* concertant pentru instrumente de suflat și piano și *Quintettul* în mi bemol pentru piano, flaut, clarinet, fagot și corn. Din Haydn s'a cântat *Quartettul* pentru coarde (op. 41), iar din Schubert, Octettul pentru două violine, violă, violoncel, contrabas, clarinet, fagot și corn. S'a mai cântat, apoi, *Quintorul* postum de Rimsky-Korsakov, pentru piano, flaut, clarinet, fagot și corn, *Quintetul* pentru coarde și piano al lui César Franck Trio în mi bemol (op. 40) pentru piano, vioară și corn de Brahms și *Quartettul* în sol minor pentru coarde (op. 27 de Grieg).

Insușirile artistice individuale pe care le prețuim la fiecare din copărtașii diferitelor interpretări necesitate de piesele enumerate aci, nu sunt singurele criterii pentru judecarea rezultatului eforturilor făcute de „Asociația de muzică de cameră“. Cu cât individualitatea fiecărui artist tinde să se pronunțe mai independent, cu atât omogenitatea și unitatea ansamblului este mai tulburată și echilibrul sonor mai sfărâmat. Dacă în marea masă arhestrală pornirile individuale sunt atenuate de numărul covârșitor al timbrelor și sunt temperate de bagheta dirigențului, în muzica de cameră aceste porniri sunt direct distrugătoare de ansamblu și sunt primejdiile cele mai amenințătoare pentru concertele de muzică de cameră. „Asociația“ nu are a se plânge de asemenea procedee. Prestigiul artistic al fiecărui instrumentist s'a pus cu supunere în slujba unei interpretări corecte, demne și s'au isbit executiuni din cele mai fericite. Dacă s'ar putea ceva imputa acestor execuțiuni este că nu sunt încă roase, nu sunt încă intrate definitiv în patrimoniul estetic al grupării. Numai timpul civilizației asemenea execuțiuni și numai după o colaborare mai îndelungată avem drept să cerem realizarea generală și definitivă a interpretărilor de care „Asociația de muzică de cameră“ se arată din plin capabilă.

Să nu uite „Asociația“ țelul artistic, dar nici să treacă cu vederea îndatoririle ce la toți ni se impun pentru împlinirea lipșurilor de cultură muzicală de care suntem întâmpinați la tot pasul. Concerte ca acele din luna Ianuar pot fi organizate într-una și nu numai la Ateneul Român. Acel repertoriu poate fi folosit pentru Ateneele populare din diferite părți ale Capitalei și din provincie. În modul acesta „Asociația“ va alătura titlurilor sale de realizări artistice, demnitatea rară de a fi contribuit la promovarea educațiunii muzicale a poporului românesc.

G. BREAZUL

Cetatea Literară

Numărul (2) din 15 Ianuarie a. c. al revistei d-lui Camil Petrescu aduce un sumar, a cărui calitate și variată organizare, constituie un record în publicistică. E aproape o virtute ca în 8 pagini, spațioase și albe, e adevărat, să intruși talente și lucrări semnate de scriitori consacrați ca: E. Lovinescu, Liviu Rebreanu, Ion Miulescu, H. Papadat-Bengescu, Ion Vinea, Ion Barbu și dintre mai tineri: G. Talaz, N. Milou, Sergiu Dan.

Dar mai presus de variata operă de artă a scriitorilor întruniți, stă prezent, spiritual viu, polemic și argint viu al directorului.

Pătrunderea critică, scrisul elegant și sigur al lui Camil Petrescu, fac din comentariile lui despre cărți, teatre și reviste, un element de atracție pentru cetitorul pasionat de viață literară și artistică.

Camil Petrescu aduce, în scrisul generației actuale de scriitori, un curaj, un suflet, o vehemență, întotdeauna susținută, care fac din publicațiile pe care le dirijează sau la cari colaborează, un subiect de viu interes literar.

Așa se explică succesul noii reviste ce dirige. *Cetatea Literară* a izbutit să-și asigure clita colaborărilor din afară, dar „Cetatea literară“, asemeni „Săptămânii“ lui Gheorghe Panu, se impune prin temperamentul directorului ei.

Conferințele săptămânii

Conferința d lui Nicolae Ionescu: „Misticii Italiani“

Trebuie deosebită *atitudinea mistică religioasă* — a cărei funcțiune fundamentală e iubirea (deci de domeniul sentimentului) — atât de *misticismul contemporan* — care nu e decât o modă estetizată, noi fiind prea sceptici ca să putem fi mistici — cât și de *neomisticismul filosofic*, care ca orice filosofie e rațional (deci de domeniul inteligenței).

Dacă se încearcă să se explice ce e mistică, nu se poate ajunge la un rezultat, tot așa cum nu se poate explica ce e senzația, căci și una și alta sunt fenomene personale, de experiență internă, care nu se poate transmite. Se poate doar spune că e probabil o *posibilitate de retrăire metafizică*, datorită căreia e posibilă iubirea care s'a spus că e funcțiunea fundamentală a misticiei.

Irecând la *mistica italiană* — căci ar trebui timp prea mult spre a analiza pe fiecare mistic în parte — îi vom deosebi anumite caractere, care reprezintă o *anumită latură a spiritului italic*, așa cum l-ați văzut din conferința precedentă.

E C O U R I

REDAȚIONALE

□ Manuscrisele nepublicate nu se păstrează.

□ Comisiunea și condițiunile de participare la premiul de proză de 5000 lei al „Universului Literar” se găsesc în corul revistei.

□ În numerile viitoare vom publica: Un fragment inedit din romanul „Vioara iută” al d-lui N. Davidescu; o năvelă de Sărmanul Klopstok; schițe de G. Brăescu; reportajii asupra bibliotecilor, începând cu Biblioteca Academiei, reportajii ale șezătorilor S. S. R., dări de seamă a ciclului de conferințe „Poesis”, etc., etc.

□ Din abundență de materie nu putem reproduce din interesantul interviu pe care d. M. Sadoveanu îl publică în „Adevărul literar”, nici publica „Buletinul bibliografic săptămânal”.

SCRITORII

□ În primele zile din Februarie, se pune în vânzare: **Vadul Hoșilor**, roman de Vasile Savel.

□ D. Tudor Vianu va publica, în numărul, la „Cultura Națională”, un volum de **Fragmente moderne**.

□ D. Mihail Sorbul lucrează la o comedie în 3 acte: **Coriolan Secundus**.

□ D-na Natalia Negru va publica în editura „Casei Școalelor”, poveștile lui Andersen 10 volume. Volumul I, ilustrat de d. V. I. Popa a și apărut. Cuprinde 17 povești și e intitulat: **Prichindel „Inchide Ochi”**. Volumul II (Povestea mamei) și III (Bradul) sunt sub tipar.

□ În biblioteca „Dimineața”, a apărut

Spontaneitatea și lirismul — libertatea, au putea spune noi — erau considerate în conferința trecută ca elementele fundamentale ale spiritului italian. Ei bine, aceste însușiri le găsim și la mistici.

San Francesco D'Aissisi a iubit re fiecare om în *Concret*; el nu iubea fiindcă era creștin, ci era creștin fiindcă iubea. Și acest interes pentru real era un cadru pentru elementul *practic*. Căci aici iubirea către aproapele nu se deosebea de iubirea către D-zeu, ca în Răsărit, ci devenea un mijloc de convingere, cobora raiul pe pământ — ceence în răsărit se căuta să se obțină printr-o atitudine onusă: prin *ascetism*. Ascetism era și în Apus, însă nu era o metodă de purificare, ca în Răsărit, ci e imitația lui Isus Cristos, pornită din credința că o pasiune nu se poate răscumpăra decât tot cu o pasiune.

Alt caracter al misticeii este o *mişcare de eliberare*, misticismul încearcă să trăiască toate fericirile date de viața aceasta din el însuși, deci să iasă de sub autoritate, neadmitând decât doi termeni: individul și Dumnezeu. Nu biserica e mediatore între om și D-zeu, ci Isus, Fiul Domnului.

Totuși — și cu aceasta trecem la al treilea caracter al misticeii italiene — libertatea aceasta nu merge până la a sfărâma autoritatea bisericii, cum s'a întâmplat în Germania.

Greșit s'a văzut în misticii italieni premergătorii reformei religioase. Aceasta s'a întâmplat în mistică germană; în Italia însă, cu mici excepții (Savonarola bunăoară) toată ceata misticilor stă în cadrele bisericii, ceence înseamnă că spiritul italian se împacă cu ideea de *autoritate* și de *lege*. E de observat că respectul pentru autoritate, ca și practicitatea, sunt moștenite dela Romani, cari înainte de toate au fost *creatori de viață*.

sub titlu: **Radeș**, un roman al colaboratorului nostru, D. N. Teodorescu.

□ D. George Silviu a publicat în „Biblioteca pentru toți”: **Ditirambe către Dionysos**, poezii traduse din Fr. Nietzsche. Ciclul e completat cu o culegere de maxime.

□ D-l G. Talaz va publica un volum de poezii: **Soare**.

□ „Editura literară a Casei Școalelor” va tipări volumul de versuri: **Soare stins** al d-lui N. Milcu.

□ D. George Mihail-Zanfirescu, autorul actului istoric „Cum încețura”, de care am avut prilejul să vorbim și în coloanele revistei noastre, a terminat o nouă piesă istorică, în trei acte care va fi intitulată, probabil „**Fapta craiului Iaghello**”. Actunea se petrece pe vremea când „domneau împreună, în Moldova voevodii Ilie (Voevod al Moldovei, cu scaunul domnesc în Suceava) și Ștefan al 3-lea (stăpânitor al finurilor Covurlui, Tecuciu, Olteni și Vaslui, cu scaunul domnesc la Chilia și cu directă putere asupra Cetății Albe), — amândoi feciorii lui Alexandru cel Bun”.

S. S. R.

□ Prin aplicarea noilor prescripții statutare, Societatea Scriitorilor români și-a restrâns numărul membrilor săi, la circa 125. Adunarea generală din 7 Februarie n. cr. va decide.

□ Adunarea generală din 7 Februarie va decerne deasemeni, prin vot, cele 7 premii literare pe care le-am anunțat în numărul trecut. Pentru fiecare din premii, comitetul S. S. R., în ședința dela 25 Ianuarie a. c., continuând discuțiile a ales câte trei opere și a numit din sânul său, raportori: 1. La premiul p. roman (25000): 1. Adam și Eva de Liviu Rebreanu (raportor: Horia Furtuna); 2. Venea o mără pe Siret... de M. Sadoveanu (raportor: Caton Theodorian); 3. Fecioarele despletite de Hortensia Papadat Bengescu (raportor: Perpessicius).

II. La premiul de proză (20000 lei): 1. **Legătura roșie** de Em. Bucuta (raportor: Perpessicius); 2. **Descântecul și Flori de lampă** de Ion Vinca (raportor: N. Davidescu); 3. **Vulturii** (ed. II-a) de I. A. Bassarabescu (raportor: Romulus Voinescu).

III. La premiul de poezie „Socec” (10000 lei): 1. **Plumb** (ed. 2-a) de G. Bacovia (raportor: N. Davidescu); 2. **Poeme pentru Galatea** de Mircea Rădulescu (raportor: Caton Theodorian); 3. **Sutul men** de Ion Pillat (raportor: Vintilă Russu-Sirianu).

IV. La premiul de poezie S. S. R. (6000 lei): 1. **Fecioarele** de V. Demetrius (raportor: Horia Furtuna); 2. **Versuri** de A. Cotruș (raportor: Perpessicius); 3. **Alme Sol** de G. Murnu (raportor: Ion Pillat).

V. La premiul de poezie S. S. R. (4000 lei): 1. **Flămânzii** de I. Ciocârlan (raportor: Mircea Rădulescu); 2. **Sarmanii oameni!** de Eug. Bourneanu (raportor: Corneliu Moldovanu); 3. **Intr'o noapte ne Bărăgan** de N. Pora (raportor: Liviu Rebreanu).

VI. La premiul „Benvenisti” (2000 lei): 1. **Surpriză** de I. Dongorozi (raportor: V. Russu-Sirianu); 2. **Reculegeri în nemurirea ta** de Camil Paltazar (raportor: Liviu Rebreanu); 3. **Crii roșii de Sunda Movilă** (raportor: Mircea Rădulescu).

Pentru premiul al VII-lea „Jonel Pavdescu” (1000 lei p. un sonet) rămâne să se facă alegerea, într'o ședință următoare.

Redactor: **PERPESSICIUS**

BULETINUL NOUȚĂȚILOR LIBRARIEI FRANCEZE

Sub acest titlu, „Centrala Cărții”, Societate generală de librărie, București, str. Paris 1, publică în fiecare nr. al „Universului Literar”, lista celor mai recomandabile cărți franceze apărute în ultima săptămână și pe care le are în depozit. Cititorii „Universului Literar” vor găsi aceste cărți în principalele librării din țară, pe care le furnizează „Centrala Cărții”.

ȘTIINȚE PURE

BRICARD: *Leçon de cinématique*, frs. 45.

LOEB: *Bases physico-chimiques de la régénération*, frs. 30.

WORNOSKI HOENE: *Oeuvres mathématiques*, 4 vol. frs. 500.

ARTE FRUMOASE

BADOVICI JEAN: *La Maison d'aujourd'hui Maisons individuelles*, frs. 75.

BLOCHET: *Les Enluminures des manuscrits orientaux, turcs, arabes, persans de la Bibliothèque nationale*, frs. 350.

CHAMPIER: *Le Mobilier flamand*, frs. 60.

CHANTAVOINE JEAN: *Ver Meer de Delft*, 24 pl. frs. 750; *Carl*, frs. 1150.

COLLET HENRI: *Albéniz et Granados*, frs. 10.

DUCHER: *Petites Maisons pittoresques*, frs. 46.

GALL ERNST: *L'Architecture gothique en France pendant la période des 11-e et 12-e siècles*, frs. 150.

LASTEYRIE: *L'Architecture religieuse en France à l'époque gothique*, frs. 15.

REY RAYMOND: *Les Vieilles Eglises fortifiées du midi de la France*, frs. 25.

ISTOIE, GEOGRAFIE

AUERBACH BERTRAD: *L'Autriche et la Hongrie pendant la guerre*, frs. 40.

DWELSHAUVERS GEORGES: *La Catalogue et le Probleme catalan*, frs. 10.

HARDY GEORGES: *Le Cardinal de Fleury et le Mouvement janséniste*, frs. 30.

JEAN: *Le Milieu biblique avant Jésus-Christ*, frs. 50.

„Sumer et Akkad: Contribution à l'histoire de la civilisation dans la basse Mésopotamie”, frs. 50.

RODOCANACHI: *Une cour princière au Vatican pendant la Renaissance*, frs. 60; *Carl*, frs. 80.

VOIAJURI

ALAUX JEAN-PAUL: *Magellan le premier voyage autour du monde*, frs. 150.

MASPERO: *La Chine*, frs. 15.

SYLVAIN-LEVI: *Dans l'Inde De Ceylan au Népal*, frs. 9.

CĂRȚI PENTRU TINERET

BUXY: *Noces de neige*, frs. 4.

HELLE ANDRE: *L'Arche de Noé*, frs. 12.

N...: *Le Roman du Renard*, frs. 12; *Carl*, frs. 15.

ARME

CHARBONNEAU: *Etudes tactiques sur les épisodes de la Grande Guerre. Opérations de 1-er corps colonial*, frs. 16.

ESCLANGON: *L'Acoustique des canons et des projectiles*, frs. 30.

MONTEILHET: *Les Institutions militaires de la France*, frs. 30.

BOIGEY: *L'Education physique féminine*, frs. 8.

COISSAC: *Histoire du cinématographe de ses origines jusqu'à nos jours*, frs. 30.

N...: *Almanach de l'Action française pour 1926*, frs. 7.

DIVERSE

CLAUDEL PAUL: *Morceaux choisis*.

PYTHAGORE: *Les Vers d'or. Héroclès*.

X...: *L'Ami du Létre 1926*, frs. 12.

Commentaire sur les vers d'or des Pythagoriciens, frs. 15.